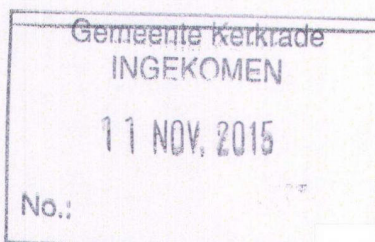

G.P.J. Koopmans
Lid Gedeputeerde Staten

provincie limburg

Gemeente Kerkrade
De Gemeenteraad
Postbus 600
6460 AP KERKRADE

Gescand nummer: 15i0017166

Ons kenmerk 2015/79539
Faxnummer +31 43 361 80 99
Bijlage(n) 1

Uw kenmerk -
Telefoon +31 43 389 77 28
Maastricht 29 oktober 2015
VERZONDEN 6 NOV. 2015

Onderwerp

Uitvoeringsprogramma Sport augustus 2015 t/m 2017 "Sportend Limburg bereikt meer!"

Geachte raad,

Met veel genoegen doe ik u het door Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten vastgesteld uitvoeringsprogramma Sport augustus 2015 t/m 2017 "Sportend Limburg bereikt meer!" toekomen.

De contacten die de afgelopen maanden tussen u en mij, of uw organisatie en mij, of de provinciale medewerkers hebben plaatsgevonden, zijn mede een leidraad geweest voor de opstelling van dit Uitvoeringsprogramma. Vooral de opbrengst van de diverse door de Provincie Limburg georganiseerde bijeenkomsten is een onmisbare voedingsbodem geweest. Nogmaals mijn hartelijke dank hiervoor!

De digitale versie van het Uitvoeringsprogramma is geplaatst op onze website www.limburg.nl, onder Beleid Cultuur, Sport.

Graag werk ik samen met u en uw organisatie/gemeente verder aan de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma en maken we onze gezamenlijke doelstelling "Sportend Limburg bereikt meer!" waar.

In dit verband maak ik uw gemeente er op attent dat het Mulier Instituut binnenkort in opdracht van ons college start met het in kaart brengen op welke wijze de gemeenten invulling geven aan sportbeleid. Dit om mede nader te kunnen bepalen op welke wijze wij samen en complementair aan gemeentelijk beleid invulling geven aan genoemde doelstelling. Vanaf deze plaats vraag ik u uw medewerking te geven aan dit onderzoek.

Met vriendelijke groet,

G.P.J. Koopmans

Uitvoeringsprogramma Sport

Sportend Limburg bereikt meer!

augustus 2015 t/m 2017

provincie limburg

Colofon

Provincie Limburg

bezoekadres: Limburglaan 10 te Maastricht

postadres: Postbus 5700, 6202 MA Maastricht

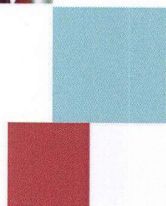
tel.: +31 (0)43 389 99 99

e-mail: postbus@prvlimburg.nl

www.limburg.nl

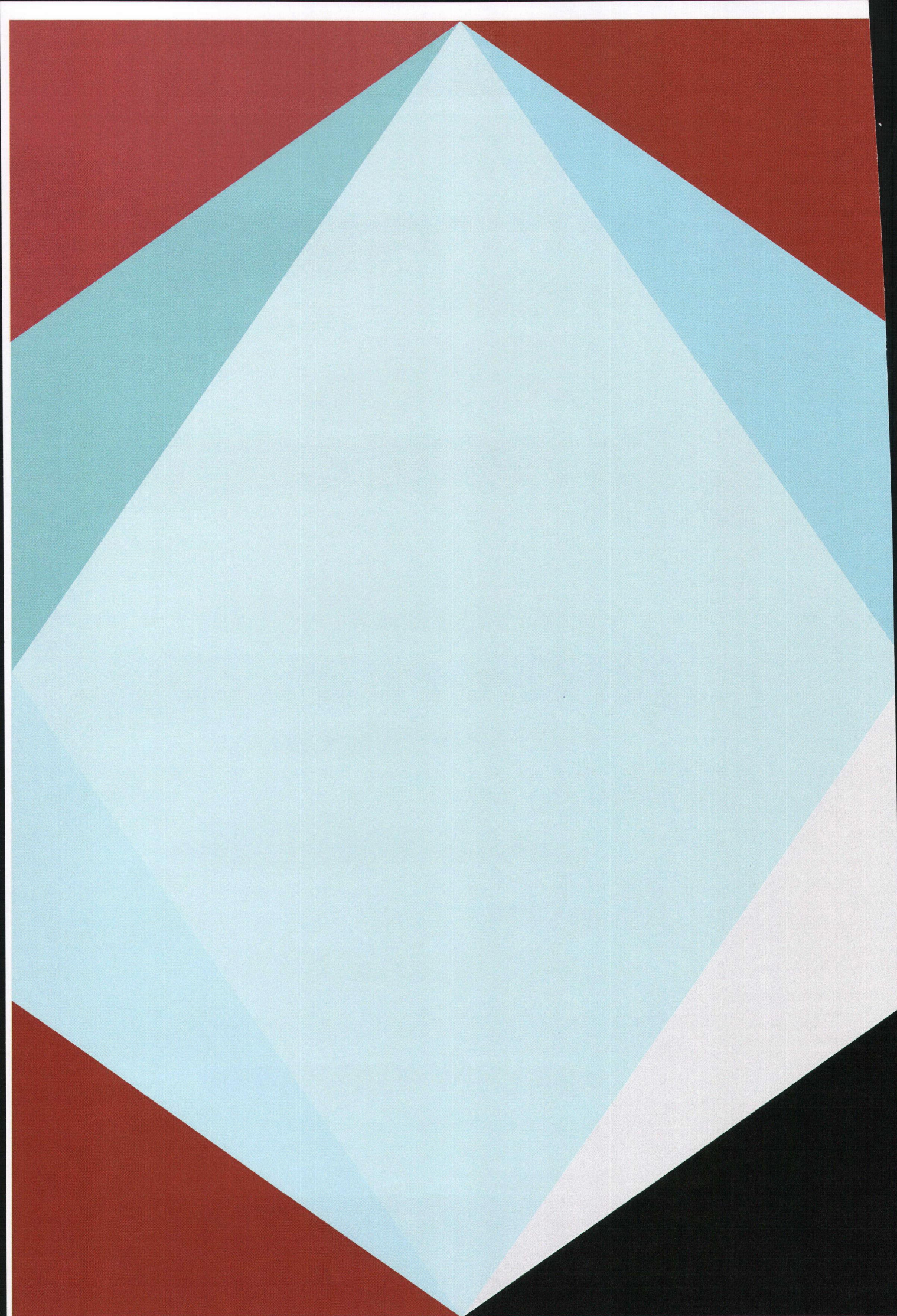

*Uitvoeringsprogramma Sport
augustus 2015 t/m 2017*

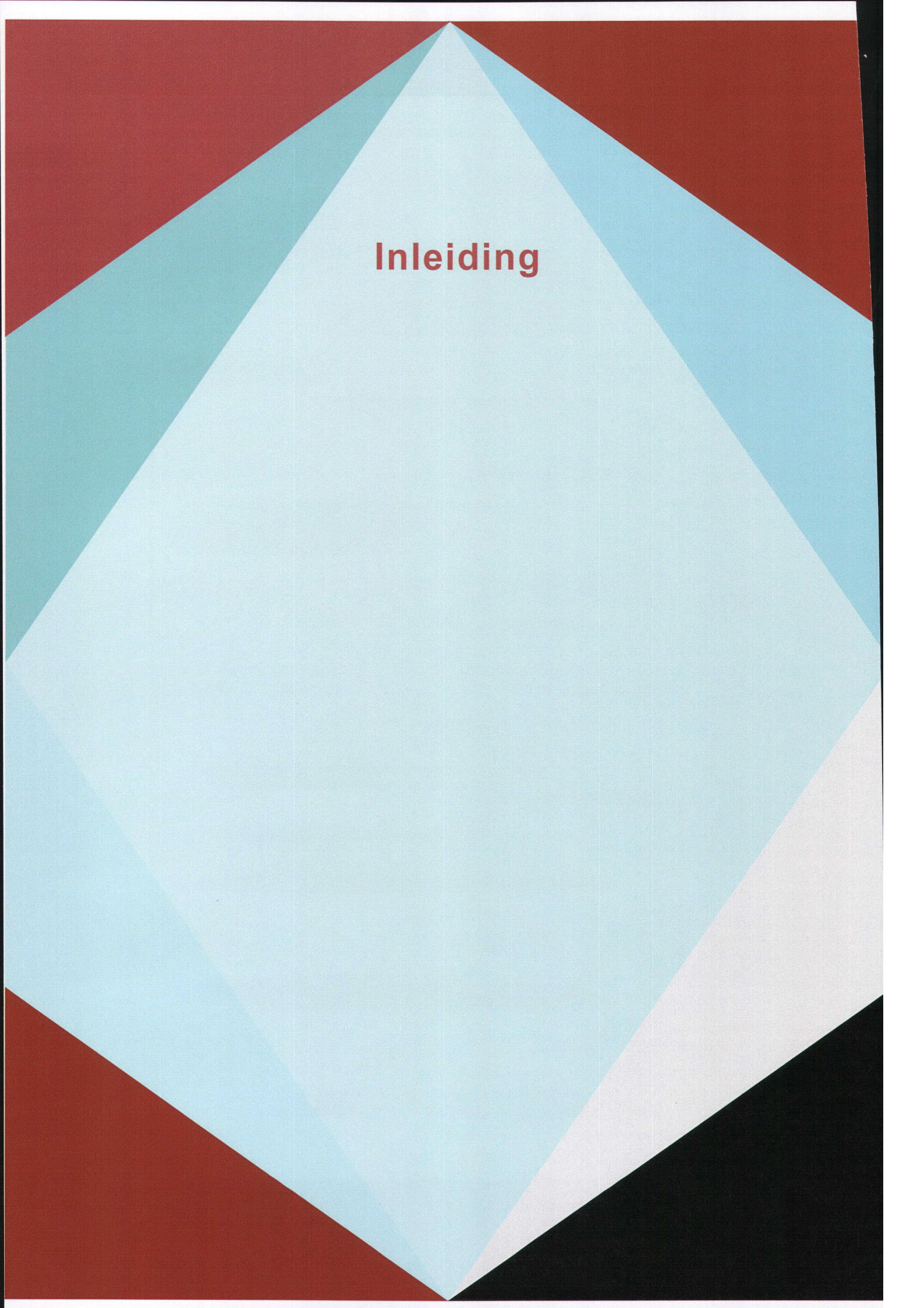
Sportend Limburg bereikt meer!

Maastricht, oktober 2015

Inhoudsopgave

	Blz.
Hoofdstuk 0 - Inleiding	6
Hoofdstuk 1 – Het belang van sport op provinciaal niveau	10
1.1 Wat is de maatschappelijke opgave?	11
1.2 Provinciale rol: anders en efficiënter!	11
1.3 Financieel kader	13
Hoofdstuk 2 – Inhoudelijke beleidsspeerpunten	14
2.1 Sporttakken algemeen	15
2.2 Breedtesport	15
2.3 Talentontwikkeling	16
2.4 Sportevenementen	17
Hoofdstuk 3 – De sportieve provinciale basisinfrastructuur	18
3.1 Huidige ondersteuningsstructuur	19
3.1.1 Huis voor de Sport Limburg	19
3.1.2 Topsport Limburg	19
3.1.3 Topsport Expertise en Innovatie Centrum	20
3.1.4 Basissport Limburg	20
3.1.5 Jeugdsportfonds Limburg	20
3.2 Optimale(re) provinciale sportinfrastructuur	20
Hoofdstuk 4 – Sportzone Limburg	22
4.1 Uitrol Sportzone(s) Limburg	23
4.2 Sportaccommodatiebeleid	25
Bijlagen	
1 Advies Sport Scoort – advies sportbeleid Provincie Limburg vanaf 2016	26
2 Financieel meerjarenoverzicht sport	38
3 Evenementenvisie Sport Provincie Limburg	42
4 Uitkomst en conclusies bijeenkomst provinciaal sportbeleid d.d. 3 juli 2015	52
5 Gesubsidieerde trainingscentra Provincie Limburg	60

Inleiding

In het Uitvoeringsprogramma Sport 2015-2016 (UPS) wordt met concrete acties en regelingen uitvoering gegeven aan de beleidsdoelstellingen en ambities op sportgebied, zoals geformuleerd in het Coalitieakkoord "In Limburg bereiken we meer", het vigerende provinciale Beleidskader Sport 2013-2016 en de in februari 2015 door Provinciale Staten vastgestelde Accentennotitie Sport Limburg Beweegt! Tevens vormt het advies Atsma 'Sport Scoort' (bijlage 1) een belangrijke bouwsteen voor dit Uitvoeringsprogramma.

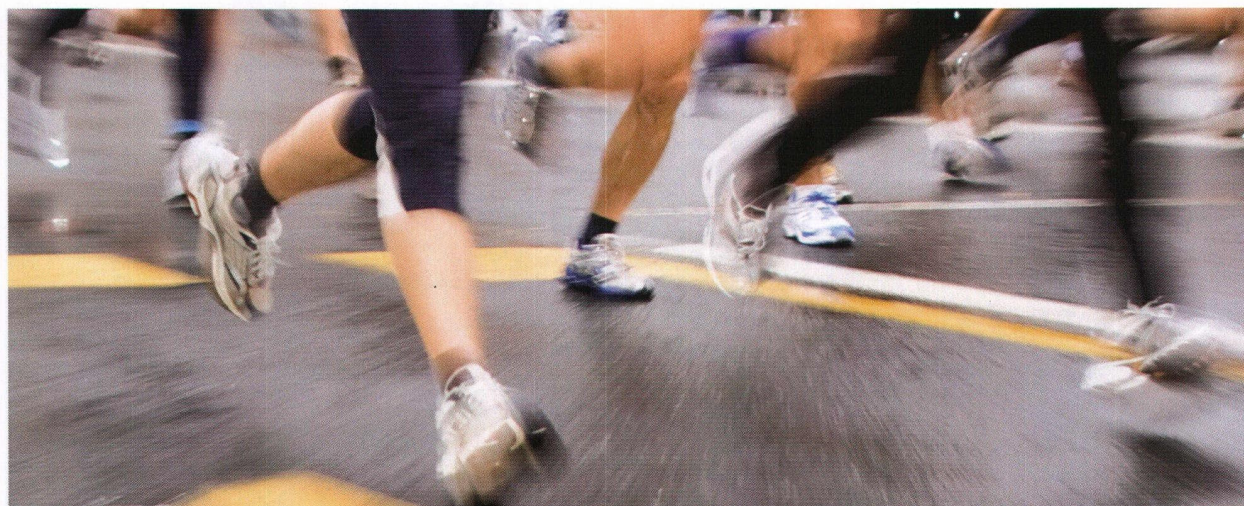
Positionering in provinciaal sportbeleid

Het UPS heeft een looptijd tot en met 2017. In februari 2015 is door Provinciale Staten de Accentennotitie Sport vastgesteld. Hierin zijn de geactualiseerde accenten ten aanzien van het Beleidskader Sport 2013-2016 vastgelegd. De Accentennotitie past daarnaast nadrukkelijk binnen het Coalitieakkoord 2015-2019. Wij hebben in het kader van een eerste uitwerking

van het Coalitieakkoord geconstateerd dat de Accentennotitie als zodanig kan worden beschouwd. Hierdoor zal het in 2016 opstellen van een nieuw beleidskader niet of nauwelijks tot inhoudelijke beleidswijzigingen leiden. Het zal slechts leiden tot bestuurlijke en ambtelijke drukte en tot belasting van en onzekerheid bij het sportieve veld. Dit veld is gebaat bij continuïteit in beleid. De sportsector krijgt zo tijd en ruimte om te investeren in duurzame doorontwikkeling, zowel binnen de sector als in de verbinding met andere sectoren.

De Accentennotitie Sport benoemen wij op grond van het bovenstaande dan ook als het Beleidskader Sport voor de periode 2015 t/m 2019. De looptijd is aangepast aan de bestuursperiode van de coalitie. In onderstaande tabel is voor de periode 2015-2019 aangegeven welk document in welk jaar is/ wordt vastgesteld.

2015	Beleidskader Sport 2015-2019: Accentennotitie Sport "Limburg Beweegt"
2015	Uitvoeringsprogramma Sport 2015 t/m 2017
2016	Voortgangsrapportage
2017	Uitvoeringsprogramma Sport 2018 t/m 2019
2018	Voortgangsrapportage
2019	Nieuw provinciaal sportbeleid 2020-2023

Cor Vos / Team Giant-Alpecin

Provinciale beleidsuitgangspunten en aanpak

Sport is een autonome taak voor het provinciebestuur. De Provincie Limburg beschikt vanaf 2002 over een actief sportbeleid, dat vertaald is in diverse provinciale beleidsnota's en jaarlijkse uitvoeringsprogramma's. De maatschappelijke ontwikkelingen en veranderende omstandigheden (o.a. demografie, bezuinigingen etc) maken het noodzakelijk om anders met ontwikkelingen en de provinciale rol daarbinnen om te gaan. Insteek/doel is om een vernieuwingsslag aan te brengen ten behoeve van ons provinciale sportbeleid en de daarbij behorende partijen en hun rollen en verantwoordelijkheden. Het kan en moet anders waarbij efficiëntie en effectiviteit de sleutelwoorden zijn ('meer waar voor ons geld'). Hierbij laten wij ons leiden door de provinciale verantwoordelijkheid voor het economische en het sociale domein en de ambities van het provinciale coalitieakkoord. Sportkansen worden onder andere benut voor een betere gezondheidssituatie en voor sociale cohesie in de Limburgse samenleving. De rol van de provincie varieert daarbij van aanjager/initiatiefnemer tot ondersteuner en makelaar/verbinder. Dit passend binnen de rol- en taakverdeling tussen de diverse bestuurslagen.

Draagvlak en afstemming met de belangrijkste stakeholders in het veld (bedrijfsleven, onderwijs, zorg, sport en gemeenten) en onze eigen uitvoeringsorganisaties (o.a. Huis voor de Sport en Topsport Limburg) zijn belangrijk. Er hebben daarom diverse overlegbijeenkomsten plaatsgevonden met het brede sportieve veld, waarbij verschillende thema's uit dit UPS zijn besproken. Ook is het advies van de heer Atsma 'Sport Scoort' meegenomen in het UPS. Het UPS geeft maximaal invulling aan nieuwe accenten en draagt bij aan de continuïteit van de onderwerpen en aspecten, die reeds de afgelopen jaren in gang zijn gezet en in de nieuwe lijn passen. In het UPS staat sport(beleid) weliswaar centraal, maar de sociaal/maatschappelijke en economische opgave vragen ook om integrale verbinding met andere beleidssectoren. Wij leggen daartoe actief verbinding tussen sport en:

- de economische structuurversterking
- de brede sociale agenda
- euregionale ontwikkelingen en infrastructuur
- ruimte en natuur

- onderwijs
- De (eu)regionale fietsinfrastructuur mede in relatie tot toerisme

In het Coalitieakkoord 2015-2019 en de Accentennotitie Sport zijn de beleidsuitgangspunten voor het sportbeleid voor de periode 2015-2019 (impliciet) opgenomen. Deze zijn hieronder samengevat.

- Maximaal draagvlak van gemeenten, bedrijfsleven, onderwijs, zorg en sport ('bottom up').
- Bevorderen financiële betrokkenheid bedrijfsleven, gemeenten en sportbonden.
- Vergroten marktwerking in het sportieve domein.
- Mate van te realiseren effecten: sportief, economisch, sociaal, ruimtelijk, branding.
- Vergroten van structurele effecten en revoluerend vermogen van provinciale investeringen.
- Efficiënte en optimale samenwerking tussen partijen.

Indeling

Het UPS heeft de volgende hoofdstukindeling:

1. Het belang van sport op provinciaal niveau
2. De inhoudelijke beleidsspeerpunten
3. De sportieve provinciale basisinfrastructuur
4. Sportzone Limburg

Het belang van sport op provinciaal niveau

1

1.1 Wat is de maatschappelijke opgave?

Maatschappelijke ontwikkelingen vormen een belangrijke drijfveer voor de relatief grote provinciale investering in sport: de vergrijzing en ontgroening van de bevolking, de relatief slechtere gezondheidssituatie en individualisering (slechts een kwart van de Limburgers is lid van een sportbond of -vereniging). Gelet op de bevolkingskrimp en de vergrijzing staat de bestuurskracht van het verenigingsleven onder druk. Uit landelijke cijfers blijkt dat Limburg relatief gezien minder vrijwilligers heeft dan andere provincies. Uit recente cijfers van het Mulier Instituut blijkt dat de sportdeelname in Limburg bij verschillende doelgroepen achter blijft bij het landelijk gemiddelde.

Sportdeelnamecijfers 6-79 jaar	Ten minste 12x per jaar		Ten minste 40x per jaar	
	2007	2013	2007	2013
Limburg	65%	63%	51%	53%
Rest van Nederland	66%	69%	54%	56%

Positief element is dat sport een stevige bindende factor in Limburg is. Maar liefst 95% van de sportactiviteiten in deze provincie wordt georganiseerd door vrijwilligers. Sport is tevens de sector met verhoudingsgewijs de meeste vrijwilligers. Het landelijke sportbeleid van de rijksoverheid stelt vooral de maatschappelijke betekenis van sport centraal (leefbaarheid, gezondheid, sociale integratie, schoolprestaties etc). Het sport- en beweegbeleid wordt zodoende gecombineerd met gezondheidsbeleid, waarbij ook het voorkomen van gezondheidsproblemen een belangrijke rol speelt. Tevens wordt de verantwoordelijkheid daarvoor steeds meer bij de gemeenten en de burger zelf gelegd. De financiering (landelijke budgetten) loopt grotendeels via gemeenten en sportbonden, rechtstreeks of via NOC*NSF.

Deze ontwikkelingen vragen om een open en ondernemende houding van de sportsector, maar ook van de overheden, het bedrijfsleven, het onderwijs, de zorg, onze Euregionale partners en het publiek/de burgers. Niet alleen een actievere opstelling, maar ook durf en bereidheid zijn nodig om de bestaande patronen en traditionele grenzen te doorbreken. Het moet leiden tot andere/nieuwe vormen van samenwerking, met aandacht voor de balans tussen traditie, continuïteit, vernieuwing en verdieping.

In de Accentennotitie Sport is derhalve al een voorschot genomen op scherpe keuzes in het bestaande sportbeleid. In het onderhavige uitvoeringsprogramma worden deze nog een stap verder uitgewerkt. Eén van de uitgangspunten is om door slimmer beleid meer resultaat te boeken ("waar voor ons geld"). Wij zetten hierbij in op versterking van het organiserend vermogen van de sport zelf en door andere partijen te stimuleren zelf verantwoordelijkheid te nemen. Het is noodzakelijk om in het kader van ons sportbeleid een forse vernieuwingsslag te maken. Het moet anders, efficiënter, actiever en we moeten meer sturen op resultaat en waarde voor onze investeringen. Ook zal onderzoek dienen plaats te vinden naar nieuwe financierings- en verdienmodellen voor de sport.

1.2 Provinciale rol: anders en efficiënter!

Sport is een autonome taak voor provincies. Sport heeft een intrinsieke waarde als sportbeoefening 'an sich' (sport als doel), daarnaast stimuleert sport mensen om te bewegen en worden andere maatschappelijke doelen als gezondheid, economie en vestigingsklimaat verwezenlijkt. Daarnaast kunnen sportieve (topsport)prestaties en evenementen ook een enorme bijdrage aan de internationale uitstraling en het imago van Limburg leveren.

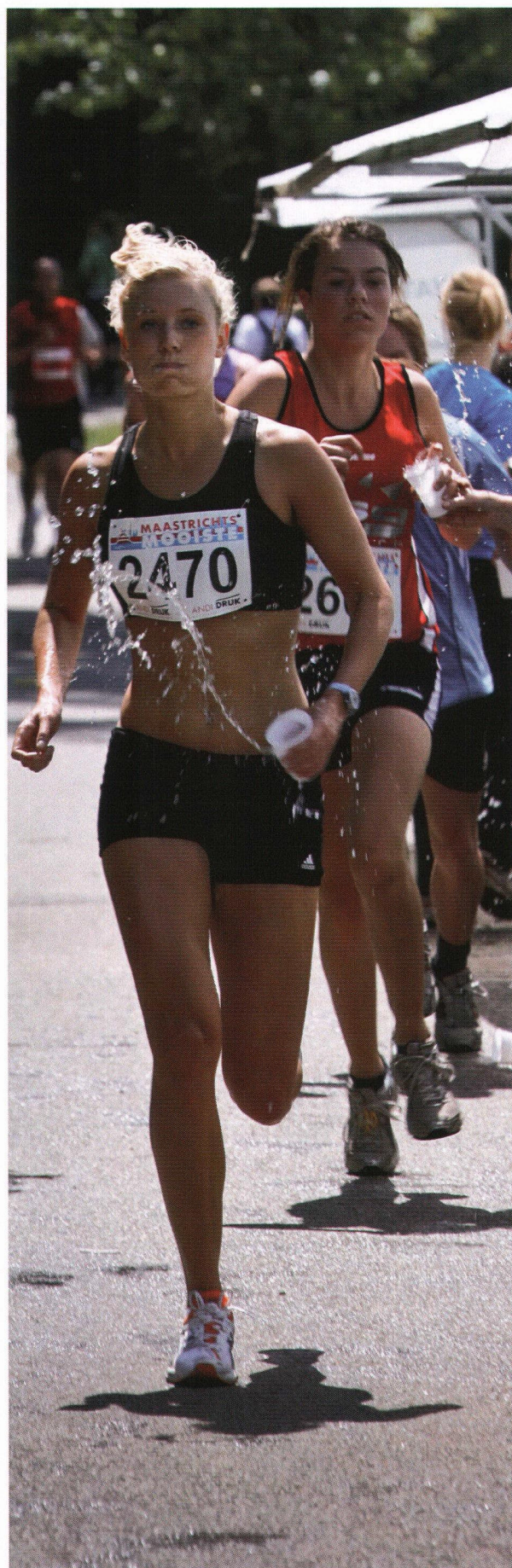
Door ons sportbeleid sturen we beleidsmatig op ontwikkelingen en wordt de uitvoering aan andere (uitvoerings)organisaties overgelaten. Beleid moet minder complex zijn, maar focus bieden en zich duidelijk richten op de opgave waarvoor we staan.

1.3 Financieel kader

Het financieel kader is opgebouwd uit het restant van de beschikbaar gestelde middelen bij de vaststelling van het beleidskader sport 2013-2016 en het sportbudget, zoals opgenomen in de Meerjarenbegroting. Verder is bij de vaststelling van de Accentennotitie Sport in februari 2015 bepaald dat niet bestede middelen over de voorgaande jaren ingezet worden voor het voortgezette beleid op het gebied van sport. In het Coalitieakkoord "In Limburg bereiken we Meer" is voor de periode 2016-2019 een (extra) budget voor sport beschikbaar gesteld van € 8.000.000, omdat de eerdere sportimpuls vervalt.

In bijlage 2 geven wij aan langs welke lijnen wij de beschikbare middelen de komende periode zullen inzetten. Wij merken hierbij op dat voor majeure projecten zoals internationale, grootschalige sportevenementen dan wel een mogelijke verdere uitrol van Sportzone Limburg binnen dit financiële kader geen extra middelen zijn voorzien. Extra financiering van maatschappelijk en/of economisch revoluerende sportprojecten zal conform de afspraken voor economische structuurversterking, kunnen gedekt worden uit de € 20 miljoen investeringsimpuls van de immunisatiereserve (Coalitieakkoord), alsmede uit inkomsten uit Europese programma's. Binnen dit UPS is er een beperkt bedrag beschikbaar voor ondersteuning van bovenregionale accommodaties (bijvoorbeeld veilige wielomgevingen, Cycling Performance Centre). Hogere bedragen dienen ook uit de genoemde investeringsimpuls gefinancierd te worden.

Volledig in lijn met het Coalitieakkoord worden Provinciale Staten betrokken bij de keuze van projecten en de uitwerking daarvan met bedrijven en maatschappelijke partners.

Inhoudelijke beleidsspeerpunten

2

Kenmerkend voor het provinciale sportbeleid is en blijft de nauwe samenhang tussen topsport en breedtesport: zonder breedtesport is geen topsport mogelijk en topsport inspireert anderzijds de burger om (meer) te gaan sporten. Hieronder staat voor de elementen breedtesport, topsport/talenontwikkeling en evenementen aangegeven waar we de komende jaren op gaan inzetten als Provincie.

2.1 Sporttakken algemeen

Uitgangspunt is dat alle sporten kansen hebben. Belangrijk criterium voor inpassing in het provinciaal sportbeleid is de mate waarin een sporttak een relevante bijdrage levert aan het bereiken van resultaten en effecten (gezondheid, sportief, economisch, onderwijs, ruimtelijke, sociaal-maatschappelijk en branding). Gezien de effecten/resultaten en de sporten die (historisch) bij Limburg passen, kennen we de speerpuntsporten wielrennen en paardensport en de kernsporten triathlon, handbal en running. Op basis van een provinciaal afwegingskader (betrokkenheid sportbond, draagvlak sportveld, aantal talenten (top)sporters, passende infrastructuur, passend bij Limburg, maatschappelijke waarde, o.a. participatie/gezondheid) zullen we specifiek gaan bepalen of en in welke mate we investeren in een bepaalde sporttak. We laten ons hierbij adviseren door een externe 'denktank' (groep van externe deskundigen), die een bredere scope heeft dan sport alleen. Dit kan mogelijk ook leiden tot een herschikking van provinciale budgetten. Afspraken zullen vastgelegd gaan worden in meerjarige samenwerkingsovereenkomsten met betrokken partijen. Tevens zullen er per sporttak provinciale platforms ingericht gaan worden. Binnen de huidige structuren is er vaak sprake van belangentegenstellingen en wordt er gevraagd naar eenduidigere structuren (o.a. wielrennen en handbal).

Inspanningen

- Buitenkanssen binnen de speerpunt- en kernsporten worden opgepakt, waarbij we scherpe keuzes maken en ons samen met maatschappelijke partners richten op een onderscheidende en innovatieve aanpak.
- Onderzoek naar de (economische) waarde van sport voor Limburg, te beginnen bij de wielren- en hippische sport.
- Ter versterking van de speerpunt- en kernsporten wordt gewerkt aan een transparante

(private) structuur (zogenaamde platforms), waarbij de zogenaamde sporttakcoördinator eerste aanspreekpunt is en verantwoordelijk is voor de realisatie van de gestelde doelen

- Sporttakcoördinatoren stellen resultaat-gerichte sporttakplannen op, zijn eerste aanspreekpunt voor partijen (bonden en organisatoren) en sturen op integrale uitvoering. Resultaatafspraken tussen Provincie en de uitvoerders van sporttakplannen worden in samenwerkingsovereenkomsten vastgelegd per Olympische periode van 4 jaar. De provincie stuurt beleidsmatig en plaatst uitvoering op afstand
- Specifiek ter versterking van de wielersport in Limburg investeren de 15 Limburgse wielergemeenten en de Provincie Limburg gezamenlijk in een Limburgs Wielersfonds, zowel op het gebied van breedtesport, als ook in talentontwikkeling en coördinatie van wielerevenementen.
- We hebben aandacht voor de wielersport en de mogelijkheden om daar in het Heuvelland op in te spelen. We financieren daarom een haalbaarheidsonderzoek naar een Wielermuseum.

Activiteiten – resultaten

Inrichten van provinciale platforms per sporttak (voor de speerpunt- en kernsporten) op basis van door de verschillende sportbonden opgestelde provinciale sporttakplannen die vastgelegd worden in/via meerjarige samenwerkingsovereenkomsten.

Ondersteuning van de sporttakcoördinatoren bij de speerpunt- en kernsporten

Ondersteuning Limburgs Wielersfonds

Financieren van een haalbaarheidsonderzoek naar een Wielermuseum

Instellen van een provinciale denktank op het gebied van sportzaken

2.2 Breedtesport

Resultaat:

Het verenigingsleven met haar vele vrijwilligers is cruciaal voor de (breedte)sport. De bestuurskracht van verenigingen wordt versterkt, zodat zij zelf beter in staat zijn om in te spelen op ontwikkelingen in de sport en in de samenleving. Daarnaast willen wij de lagere sportparticipatie en gezondheidssituatie in Limburg gericht aanpakken.

Het stimuleren van sportdeelname en het versterken van het verenigingskader gaan hand in hand. Meer jeugd en ook andere doelgroepen in beweging krijgen is in het kader van gezondheid en sociale cohesie een speerpunt. Primair gaat het bij breedtesport-stimulering met name om een gemeentelijke verantwoordelijkheid, maar door middel van de volgende inspanningen willen we als provincie hieraan bijdragen.

Inspanningen:

- Om meer mensen aan het sporten/bewegen te krijgen bieden we experimenteerruimte om op een innovatieve wijze pilots te ontwikkelen op het terrein van gezondheid en sportparticipatie (relatie met sociale agenda);
- We focussen ons op doelgroepen die beduidend minder bewegen (bijvoorbeeld de jeugd of kwetsbare doelgroepen als gehandicapten, waarvoor sporten geen vanzelfsprekendheid is).
- Het Mulier Instituut levert ons samen met Huis voor de Sport Limburg cijfers over sportparticipatie;
- Provinciebrede gecertificeerde sportstimuleringsprogramma's van de bonden (Go for Gold Kids) worden ondersteund, waardoor kinderen kennis kunnen maken met tal van sporten. Overigens wordt in 2015 een tussenevaluatie Go for Gold Kids uitgevoerd. Mede op basis daarvan bekijken we (eind) 2016 of en hoe we verder gaan met dit sportstimuleringsprogramma
- Als onderdeel van het programma Go for Gold Kids wordt ondersteuning en mogelijke bijscholing van het trainerskader geboden.
- Het Huis voor de Sport initieert op ons verzoek pilots met een voorbeeldwerking voor Limburg zoals bijvoorbeeld in het geval van de Open Club (software) gedachte. Burgers maken hierbij op een laagdrempelige manier kennis met sport en bewegen. Kansrijke initiatieven van vrijwilligers, sportbonden en andere organisaties zullen we ondersteunen.

Activiteiten – resultaten

Ondersteuning sportstimuleringsprogramma Go for Gold Kids, incl. versterken verenigingskader (Train de Trainer)

Initiëren (via HvdS) en ondersteunen van pilots zoals bijvoorbeeld 'Open Clubs' met een voorbeeldwerking voor Limburg

2.3 Talentontwikkeling

Resultaat:

Bij de ondersteuning van talentontwikkeling kijken we samen met het onderwijs en het bedrijfsleven naar de mogelijkheden in heel Limburg met als doel om talentontwikkeling meer op maat en op een hoger niveau aan te bieden. De provinciale Topsport Talentscholen (LOOT-scholen) vormen hierbij belangrijke ankerpunten. Ook worden euronale en internationale samenwerkingsverbanden aangegaan, zodat provinciale investeringen meer rendement krijgen. De ondersteuning van alle Limburgse talenten met een topsport-status via Topsport Limburg blijft gehandhaafd. Ook talenten die naast deze basisondersteuning extra ondersteuning nodig hebben worden ondersteund via het Limburgs Talentenfonds. Bijlage 5 geeft inzicht in de regionale en nationale trainingscentra welke door ons in het kader van talentontwikkeling worden ondersteund.

Inspanningen

- We formuleren een strikter kader over de provinciale bijdrage aan trainingscentra met de inzet de huidige infrastructuur te behouden en te versterken. De bestaande Regeling Trainingscentra Sportzone Limburg van de Westelijke Mijnstreek wordt verbreed tot een provinciale regeling voor alle kansrijke regio's. In dit kader zullen inhoudelijk en financieel afspraken gemaakt worden met gemeenten en sportbonden. Een grotere financiële betrokkenheid van private partners maakt hier onderdeel van uit.
- Vanaf 2012 zijn de meeste Nationale en Regionale Trainingscentra (NTC's-RTC's) in Limburg geconcentreerd in Sportzone Sittard-Geleen. Op regioniveau Westelijke Mijnstreek zijn hierover inhoudelijk en financieel afspraken gemaakt. De aanpak van de Westelijke Mijnstreek zal model staan voor de uitrol van plannen op provinciaal c.q. regionaal niveau die door de betreffende regio gedragen worden. De aanwezigheid van een LOOT-school is een randvoorwaarde hierbij. We focussen hierbij op de speerpunt- en kernsporten. Wat betreft de kanssporten zal dit bezien worden in samenhang met de regionale ontwikkelingen en de effecten die het oplevert.
- De nieuwe trainingscentra worden verbonden met de bestaande (ondersteunings)structuur van Topsport Limburg en het Topsport

Expertise en Innovatie Centrum (TEIC); gezamenlijk vormen zij het 'Centrum voor Topsport en Onderwijs' van Sportzone Limburg.

- Uitwerking van de kansen van een CTO voor Limburg en beantwoording van de vraag op welke sport(en) het CTO zicht moet richten. Daarna inzet van een landelijke lobby om erkenning te krijgen voor de zogenaamde CTO-status van NOC*NSF. Hierbij nemen wij met belangstelling kennis van de nieuwe MBA-opleiding Sportmanagement bij de Maastricht School of Management. (MSM). Wij nemen dit mee bij onze verkenning naar de realisatie van een CTO.

Activiteiten – resultaten
Ondersteuning van Nationale en Regionale Trainingscentra in Limburg
Ontwikkelen en uitwerken van een Bestuursovereenkomst Regeling Trainingscentra Sportzone Limburg voor Limburg breed
Verkenning/lobby voor verkrijgen CTO status voor Topsport en Onderwijs
Organiseren Go for Gold Limburgse Sportprijs voor waardering sportprestaties in samenwerking met Huis voor de Sport en Topsport Limburg

2.4 Sportevenementen

Resultaat

Jaarlijks nemen vele tienduizenden breedtesporters in Limburg deel aan deze evenementen of participeren in 'side events' die aan deze evenementen zijn verbonden. Topsport en breedtesport worden zo onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Wij willen bijdragen aan de grote internationale topsportevenementen wanneer er tevens sprake is van draagvlak vanuit de samenleving en participatie vanuit de markt.

Bovenregionale c.q. internationale sportevenementen met een (inter)nationale uitstraling bieden het podium om vanuit de sport diverse verbanden te leggen die bijdragen aan de versterking van het vestigingsklimaat en de regionale economie. We denken hierbij aan verbanden met de breedtesport, cultuur, toerisme en economie. Ook geven we hierbij prioriteit aan de kansen die de Euregio biedt. In de ondersteuning gaan we uit van een afbouwscenario over enkele jaren tot een aanvaardbaar provinciaal basisniveau. Hiermee stimuleren we dat overige partners en de directe

omgeving sportevenementen mede omarmen. Daarmee creëren we tevens ruimte voor nieuwe initiatieven. De provinciale evenementenvisie sport is als bijlage 4 bij dit UPS gevoegd en dient als leidraad voor ons afwegingskader.

Inspanningen

- We ontwikkelen een afwegingskader voor evenementen, zodat de effecten van evenementen in aanloop naar en na afloop van het evenement (blijvend) vergroot kunnen worden. Het effect van evenementen wordt daarbij afgewogen op een langere periode dan alleen het evenement zelf. Leveren evenementen onvoldoende effect of resultaat op, dan stoppen we met de ondersteuning ervan.
- Om de maatschappelijke waarde van sportevenementen te beoordelen en te optimaliseren, zodat het een duurzame versterking van de effecten van het sportbeleid oplevert, zetten we in op de zes beoordelingscriteria van het Mulier Instituut (focus op brede beleidsagenda, focus op maatschappelijke uitdaging, groter is niet altijd beter, betrekken niet-sporters bij organisatie, schat niet-financiële effecten op waarde, creëer nalatenschap c.q. borg de opbrengsten).
- Organisatoren van evenementen en betrokken partijen maken voorafgaand aan het evenement aannemelijk welke effecten mogelijk zijn en welke inspanningen hiervoor gedaan moeten worden.
- Ironman subsidiëren wij voor een bedrag van € 100.000 per jaar voor de jaren 2015-2016-2017.
- We streven naar een evenwichtige evenementenkalender. Op basis van de evenementenvisie formuleren wij een gerichte lobbystrategie om kampioenschappen en wedstrijden binnen te halen.

Activiteiten – resultaten
Opstellen en implementeren van Sportevenementenvisie 2015-2024 en een evenementenkalender
Ondersteuning jaarlijkse Limburgse sportevenementen op basis van de criteria van Mulier
Ondersteuning van het coördinatiecentrum (wieler)sportevenementen in samenwerking met gemeenten ter voorkoming van overlast
Verkenning, onderzoek en lobby naar grote (incidentele) internationale topsportevenementen

**De sportieve provinciale
basisinfrastructuur**

3

De slagkracht van de sportorganisaties in Limburg willen we gaan vergroten. We streven naar een optimale(re) en efficiëntere sportinfrastructuur. Hiervoor is een stuurgroep samengesteld met als opdracht voorstellen te doen voor een optimale sportinfrastructuur in Limburg en welke organisatie(s) daarbij pas(s)t(en). Hierbij passen ook de eerder genoemde provinciale platforms per sporttak. Afstemming met partijen in het veld zal hierover ook plaatsvinden. Vooral burgers en het maatschappelijke sportveld krijgen zo meer maatwerk aangeboden of worden beter toegerust. Beter afstemming en het benutten van elkaars dienstenaanbod en het bieden van maatwerk voor o.a. verenigingen, sportclubs en actieve burgers is belangrijk.

3.1 Huidige ondersteuningsstructuur

We beogen een solide, krachtige en onderling verbonden sportieve basisinfrastructuur. We vullen dit op dit moment in door middel van de provinciale steunfunctie voor de breedtesport (Huis voor de Sport Limburg) en de talentontwikkeling/topsport (Topsport Limburg). Ook wordt er een exploitatie-subsidie verleend aan TEIC, Basissport Limburg en het Jeugdsportfonds. Daarnaast worden uitvoeringsorganisaties rondom verschillende sporttakken ondersteund (o.a. Wielerfederatie Limburg, Stichting Limburg Handbal, Limburg Paardensport).

3.1.1 Huis voor de Sport Limburg (HvdS)

Resultaat

Huis voor de Sport Limburg (HvdS) vormt de provinciale steunfunctie als kennis-, advies- en ondersteuningsorganisatie op het gebied van sport en bewegen (breedtesport).

Inspanningen

- Huis voor de Sport krijgt en houdt zoveel mogelijk mensen in Limburg aan het sporten en bewegen. Hierbij worden ook verbindingen gelegd met andere beleidsterreinen (o.a. ruimte/leefbaarheid, gezondheid).
- In het werkprogramma worden jaarlijks te behalen doelen en activiteiten/projecten beschreven.
- Het transitietraject (inclusief bezuiniging), ingezet sinds 2014, dient eind 2016 afgerond te zijn.

Activiteiten – resultaten
Ondersteuning werkprogramma voor de uitvoering van provinciale steunfunctietaken voor breedtesport
Uitvoering en implementatie door HvdS van de transitie
Ondersteuning van projectsubsidies ten behoeve van de transitie voor breedtesport
Ondersteuning verenigingen voor gehandicapte sporters ten behoeve van bovenlokale vervoerskosten
Plan van aanpak en implementatie voor optimale sportinfrastructuur in Limburg

3.1.2 Topsport Limburg (TSL)

Resultaat

De missie/ambitie van Topsport Limburg is om de jeugd in Limburg de mogelijkheid te bieden om hun sportieve ideaal te verwezenlijken in een omgeving met een Olympische ambitie. Om dit te kunnen realiseren heeft Limburg een excellerende (topsport)omgeving nodig.

Inspanningen

- In het werkprogramma worden jaarlijkse de activiteiten en projecten met bijbehorende resultaten beschreven. Hierbij gaat het voornamelijk om het begeleiden/faciliteren van talenten en topsporters, het realiseren, accrediten en op elkaar afstemmen van Nationale en Regionale Trainingscentra (NTC's-RTC's), het aanjagen van breedtesportontwikkeling door de inzet van sporttalenten en topsporters.

Activiteiten – resultaten
Ondersteuning werkprogramma voor de Uitvoering van provinciale steunfunctietaken voor talentontwikkeling.
Via het Topsport Talentenfonds Limburg extra ondersteunen van minimaal 100 provinciale talenten
Ondersteuning/begeleiding van de trainingscentra in de Sportzone Limburg
Plan van aanpak en implementatie voor Transitie optimale sportinfrastructuur in Limburg

3.1.3 Topsport Expertise en Innovatie Centrum (TEIC)

Resultaat

Stichting TEIC(Topsport Expertise en Innovatie Centrum) ondersteunt talenten, talentcentra, topsporters en topsportteams om beter te presteren.

Inspanningen

- TEIC biedt (para)medische diensten aan en voorziet, samen met partners uit de zorg, het bedrijfsleven en het onderwijs, in een innovatiebehoefte van materialen en trainingsprogramma's.
- Uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek in samenspraak met het bedrijfsleven naar een Cycling Performance Centre (Centrum met test- en meetapparatuur, inclusief windtunnel, ten behoeve van de top- en breedtesport). Gezien de aanwezigheid van internationale topsporters en bedrijven is er een kansrijke situatie waarbij de sport bijdraagt aan een versterking van de innovatiekracht van het bedrijfsleven in Limburg met een verbinding naar de provinciale Campussen en (euregionale) kennisinstellingen.

Activiteiten – resultaten

Ondersteuning van jaarprogramma TEIC

Uitvoeren haalbaarheidsonderzoek TEIC + Cycling Performance Centre

3.1.4 Basissport Limburg

Resultaten

Basissport Limburg is een vrijwilligersorganisatie met enkele professionals, die aan alle mensen met een verstandelijke of meervoudige handicap woonachtig in Limburg de mogelijkheid biedt om op een verantwoorde en zorgvuldige wijze deel te nemen aan zinvolle bewegingsactiviteiten.

Inspanningen

- Basissport Limburg stelt wekelijkse activiteiten-programma's samen, die uitgevoerd worden in alle regio's van Limburg, verspreid over zo'n 20 gemeenten.

Activiteiten – resultaten

Ondersteuning van het Jaarprogramma Basissport Limburg, waardoor minimaal 600 deelnemers kunnen deelnemen aan minimaal 40 sport- en beweegactiviteiten

3.1.5 Jeugdsportfonds Limburg

Resultaat

Het Jeugdsportfonds maakt sporten mogelijk voor kinderen en jongeren, voor wie deelname aan sporten en bewegen vanwege ontoereikende financiële draagkracht in het gezin niet tot de mogelijkheden behoort.

Inspanning

- Het Jeugdsportfonds stimuleert deze kinderen om structureel te gaan sporten bij sportverenigingen in de buurt door het beschikbaar stellen van vouchers waarmee het lidmaatschap kan worden betaald alsmede de benodigde sportkleding kan worden aangeschaft.

Activiteiten – resultaten

Ondersteuning van het Jaarprogramma Jeugdsportfonds Limburg, waardoor in samenwerking met gemeenten en particuliere bedrijven minimaal 1400 kansarme kinderen kunnen deelnemen aan sportactiviteiten

3.2 Optimale(re) provinciale sportinfrastructuur

Resultaat

Het is noodzakelijk om op termijn te komen tot een optimale(re) sportinfrastructuur voor de uitvoering van het provinciale sportbeleid. Deze moet een ondersteunend aanbod (maatwerk) bieden voor de vraagstukken waar verenigingen, sportclubs, talenten en (top)sporters en actieve burgers elke dag mee bezig zijn. Dit betreft niet alleen de organisaties HvdS en TSL, maar ook andere partijen. Het gaat om effectiever en efficiënter samenwerken en het terugbrengen van de overhead. Dat moet leiden tot een flexibeler budget dat stimulerend werkt voor sportbonden en verenigingen. Synergievoordelen zullen worden ingezet voor breedtesport en sportstimulering. Uitgangspunt hierbij is dat andere partijen het zelf moeten doen. Als Provincie maken wij interactief beleid en

hebben wij slechts een faciliterende, verbindende, aanjagende en ondersteunende rol. Het is geen vanzelfsprekendheid meer dat subsidie structureel verleend wordt. De bijdragen van de Provincie zijn bedoeld om projecten te initiëren en aan te jagen. Vervolgens moeten andere partijen gaan mee participeren. Bij het sporten en bewegen voor mensen met een beperking zullen wij met name een verbindende rol spelen.

Inspanning

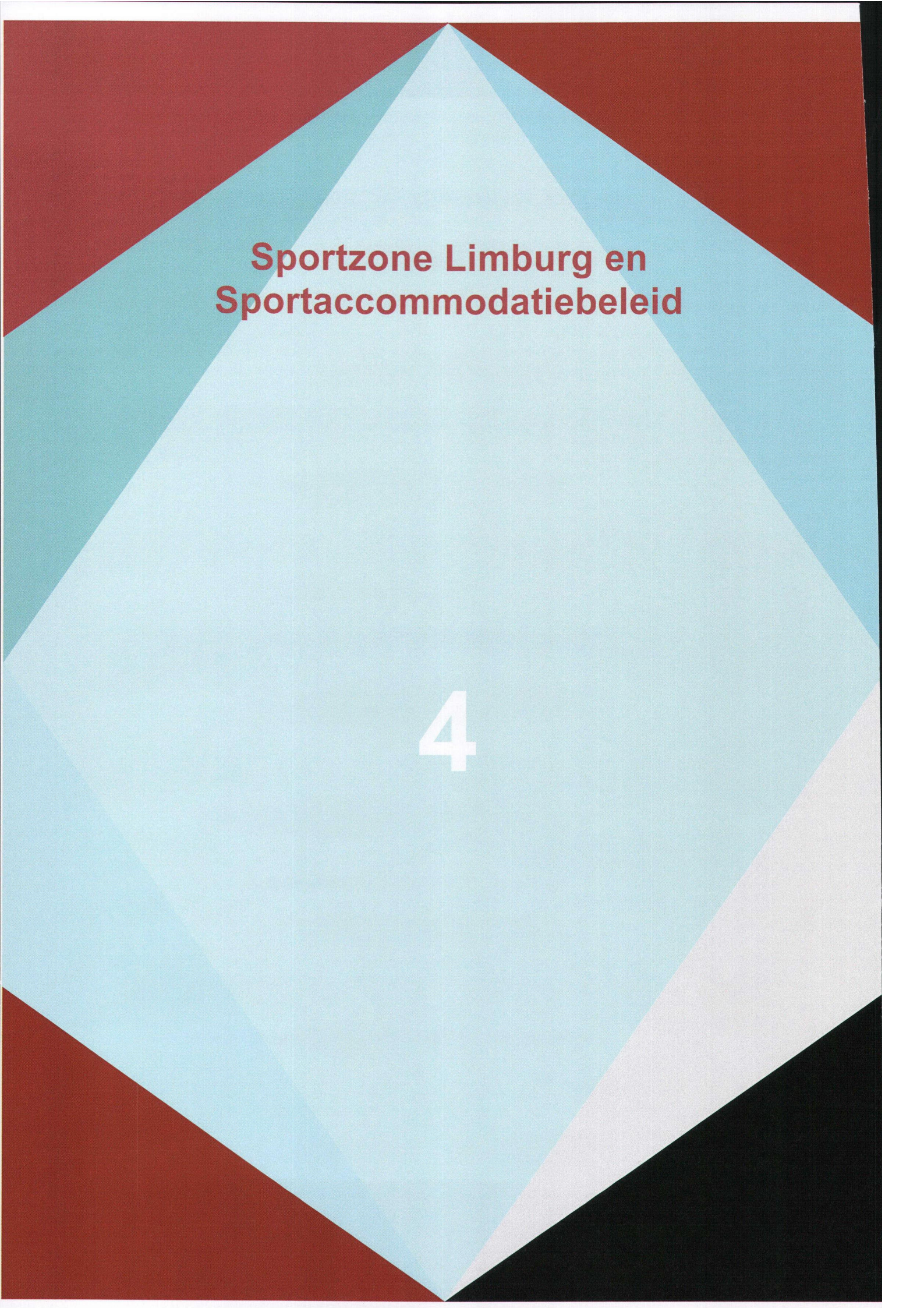
- We streven naar een optimale(re) en efficiëntere sportinfrastructuur. Hiervoor is een stuurgroep samengesteld met als opdracht om voor 15 oktober 2015 voorstellen te doen voor een optimale sportinfrastructuur in Limburg en welke organisatie(s) daarbij pas(s)t(en). Indien nodig zal afstemming met partijen in het veld hierover ook plaatsvinden.

Activiteiten – resultaten

Onderzoek naar de haalbaarheid van een optimale sportinfrastructuur door een stuurgroep (HvdS, TSL en de overige provinciale sportorganisaties)

Jaarlijkse provinciale afstemming inzake infrastructuur gehandicaptensport betreft inzet regio's m.b.t. '(mis)match' vraag-aanbod en de mogelijke uitrol best-practises

Sportzone Limburg en Sportaccommodatiebeleid

4

Sportzone Limburg concentreerde zich de afgelopen jaren in de Westelijke Mijnstreek met een knooppunt in Sittard-Geleen. Op deze locaties, met een bovenlokale uitstraling, komen onderwijs (LOOT-school), talentontwikkeling, ruimtelijke en economische ontwikkeling samen.

In de afgelopen jaren is de kern van de Sportzone Limburg rondom het Fortuna Stadion in Sittard-Geleen gerealiseerd. Dit heeft geresulteerd in de bouw van een onderwijslocatie (Leeuwenborgh, Dacapo en Arcus) en sport- en leisurfaciliteiten (waaronder een wedstrijdhall). Ook de tweede fase van het centrum voor aangepaste sporten in de gemeente Beek en de vestiging van diverse nationale en regionale trainingscentra werden gerealiseerd.

4.1 Uitrol Sportzone(s) Limburg

Resultaat

In het coalitieakkoord is de volgende passage opgenomen: "We zorgen ervoor dat Sportzone Limburg voor heel Limburg profijt kan opleveren en we stimuleren de speerpuntsporten, mede in samenhang met de faciliteiten en evenementen die er grensoverschrijdend zijn (o.a. Belgisch Limburg en Aken); voor de doorontwikkeling van Sportzone Limburg ligt de verantwoordelijkheid primair bij de gemeenten".

Doel is om voor meerdere jaren een gezamenlijke sportagenda met een gemeente of regio af te spreken, waarbij meer resultaatdoelen gehaald worden door sport en bewegen. Uitgangspunt hierbij is dat er een breed draagvlak moet bestaan bij diverse partners uit het onderwijs, de zorg, de sport en het bedrijfsleven, die ook bereid zijn om mee te investeren. Hierdoor kunnen de concurrentiekracht en het vestigingsklimaat van een regio dusdanig versterkt worden dat het een nog aantrekkelijker en uitdagender omgeving voor (jonge) burgers wordt om er te komen werken, sporten en studeren.

Inspanningen

- In het kader van de uitrol van Sportzone nodigen we gemeenten met sportambities uit te komen tot een samenwerkingsovereenkomst met provincie. Onze uitnodiging is breed. In principe mogen alle sportonderwerpen aan bod komen (topsport, talentontwikkeling, breedtesport, evenementen). Maar de Provincie financiert geen activiteiten die tot de basisverant-

woordelijkheid van gemeenten behoren. In enkele regio's zijn inmiddels verkennende gesprekken gestart, zoals in regio's in en rond Weert, Venlo en Landgraaf.

- We onderzoeken met betrekking tot de ontwikkelingen van Sportzone in de Westelijke Mijnstreek de potentie om dit concept verder door te ontwikkelen en heroverwegen hierbij eerder uitgesproken ambities. Een significante economische structuurversterking is mogelijk, mits gekozen wordt voor een signatuur die nadrukkelijk bij Limburg past en waarbij dit specifiek voor topsport wordt nagestreefd. Kritische succesfactoren hierbij zijn het verbinden van kennisintensieve instellingen, het realiseren van (top-) accommodaties met een internationaal onderscheidend vermogen en voorzieningen voor zowel breedtesport, topsport en innovatie. Een belangrijke randvoorwaarde is een integrale aanpak door alle betrokken partijen en dat met name het bedrijfsleven het voortouw neemt om te investeren in deze ontwikkelingen. Sporten als wielrennen, running en urban sports zijn kansrijk in dit concept, dat middels een marktonderzoek op haalbaarheid getoetst dient te worden. Het bereiken van cross-overs, voldoende schaal-grootte en diversiteit zijn daarbij voorwaarde om tot verdere ontwikkeling te komen. Het is de verantwoordelijkheid van gemeente Sittard-Geleen om dit proces te organiseren.

Activiteiten – resultaten

Afhechting proces doorontwikkeling Sportzone Limburg (Westelijke Mijnstreek)

Afsluiting van marktconsultatie (met marktpartijen en met Sittard-Geleen)

Initiatieven van marktpartijen en/of andere overheden nader onderzoeken en onze rol en inzet daarop bepalen

Uitrol concept sportzone naar andere (sport) gemeenten en/of regio's met als doel te komen tot samenwerkingsovereenkomsten

Ondersteuning van Talentcentra en TEIC (opstellen nieuw kader, nieuwe overlegstructuur en herijking proces)

In samenspraak met betrokken gemeenten en de aanwezige onderwijsvoorzieningen zal worden ingezet op het realiseren van een Centrum voor Topsport en Onderwijs (met CTO-status NOC/NSF) in Limburg met de daarbij behorende financieringsmogelijkheden. (zie ook 2.3 talentontwikkeling)

Getty Images voor IRONMAN Europe

4.2 Sportaccommodatiebeleid

Resultaat

Gemeenten zijn in eerste instantie verantwoordelijk voor sportaccommodaties. De Provincie komt alleen om de hoek kijken bij accommodaties met een regionaal, bovenregionaal of provinciaal verzorgingsgebied. Ook van het bedrijfsleven kan een bijdrage worden gevraagd. We streven naar een balans tussen vraag en aanbod van sportaccommodaties door samenwerking van betrokken overheden, inclusief onderwijs, verenigingen, bedrijfsleven en inwoners. Bij de ambities van dit uitvoeringsprogramma bekijken we waar mogelijk ook naar verbindingen met sportzones in de euregio. Voorbeelden hierbij zijn het hippisch park in Aken, het race-circuit Francorchamps en de wieleronwikkelingen rondom Zolder.

Inspanningen

- In overleg met de verantwoordelijke en betrokken partners dragen we zorg voor goed geëquipeerde accommodaties als noodzakelijke randvoorwaarde om de inhoudelijke sportdoelen op het terrein van breedtesport, talentontwikkeling en topsport te realiseren. Wij zullen daarvoor een afwegingskader opstellen.
- Om de wielersport veilig te kunnen uitoefenen en om sportstimuleringstrajecten voor de jeugd en andere doelgroepen te organiseren (bij E-bike clinics voor ouderen) zijn veilige wiel omgevingen op regionaal niveau noodzakelijk. In regio's waar zo'n behoefte bestaat en maatschappelijk draagvlak aanwezig is om te investeren in een veilige wiel omgeving, zullen wij dergelijke ontwikkelingen ondersteunen. Een evenwichtige spreiding over Limburg is hierbij het uitgangspunt. In Midden- en Zuid-Limburg zijn nog geen permanente veilige wiel omgevingen aanwezig, maar worden op dit moment wel haalbaarheidsonderzoeken uitgevoerd.
- De afgelopen jaren is er geïnvesteerd in diverse hippische sportaccommodaties, van regionale koplopers accommodaties tot een internationale accommodatie voor top- en breedtesport in Horst aan de Maas. De ontwikkelingen in de hippische sector worden door Stichting Limburg Paardensport in kaart gebracht en op basis daarvan wordt een update van het bestaande Paardensportplan opgesteld. Deze update is de basis voor even-

tuele verdere ontwikkelingen van de infrastructuur van de hippische sector in Limburg. Hierbij denken wij ook aan een sterkere samenwerking met gemeenten, zoals in de wielersport, waar de zogenaamde wielergemeenten samenwerken met de Provincie.

- In samenwerking met andere maatschappelijke partners wordt de haalbaarheid onderzocht van de versterking van routestructuren voor de hippische-, wiel- en wandelsport. Naast de versterking van de sportinfrastructuur wordt hierbij nadrukkelijk gestreefd naar versterking van toerisme en naar een optimaal en verantwoord gebruik voor sport van de natuur en openbare ruimte.
- Indien een vernieuwend sportstimuleringsproject wordt gerealiseerd en een noodzakelijke aanpassing van de sportaccommodatie moet plaatsvinden, dan zijn wij bereid om projecten, waar een sterke voorbeeldfunctie vanuit gaat en die een maatschappelijke en sociale meerwaarde opleveren, te ondersteunen.

Activiteiten – resultaten

Ondersteunen ontwikkelingen van veilige wiel omgevingen. De realisatie van veilige wiel omgevingen zal worden gezien vanuit het sportbeleid alsmede in samenhang met de doorontwikkeling van Limburg als centrum voor de wielersport. (motie 667)

Hippische accommodaties

Ondersteunen sportieve omgevingen/ routestructuren/pilots met een voorbeeldwerking voor Limburg (hardware)

**Advies Sport Scoort – advies sport-
beleid Provincie Limburg vanaf 2016**

BIJLAGE 1

Inleiding

In oktober 2014 heeft het provinciaal bestuur van Limburg gevraagd advies uit te brengen over het gevoerde en te voeren provinciale sportbeleid. Het betreft in eerste instantie een advies over (top) sport, Sportzone Limburg en wielersport. Later werd gevraagd ook de paardensport in het advies mee te nemen.

Daartoe is er de afgelopen maanden gesproken en overlegd met direct en indirect betrokkenen, zowel uit de sport, het bedrijfsleven als de politiek-bestuurlijke omgeving.

Ook zijn met regelmaat reflectiegesprekken over het sportbeleid gevoerd met vertegenwoordigers van de provincie Limburg. Het is geenszins de bedoeling een volledig beeld van de sport en het sportbeleid in Limburg te geven. De opdracht richtte zich op een aantal concrete vragen.

In het advies wordt achtereenvolgens ingegaan op het algemene kader van het sportbeleid in Limburg voor de periode 2013-2016. Daarna wordt beschreven welke doelen en ambities middels gericht sportbeleid worden nagestreefd.

In het derde hoofdstuk wordt aandacht besteed aan Sportzone Limburg. Vervolgens worden kansen en mogelijkheden van de wielersport in de meest brede zin beschreven. Tenslotte komt de paardensport aan bod.

De belangrijkste suggesties en aanbevelingen in deze rapportage worden cursief weergegeven.

Surhuisterveen, 31 maart 2015
Joop Atsma

1. Sportbeleid Limburg

Het sportbeleid in Limburg, zoals vastgelegd in het Beleidskader Sport 2013-2016, is erop gericht dat mensen zullen gaan sporten en bewegen. Daarnaast draagt het beleid ook bij aan verbetering van het leef- en vestigingsklimaat. In die zin kan sprake zijn van positieve effecten op de gezondheid en het welzijn van mensen, alsmede op de leefbaarheid van de regio en de economie. Middels jaarlijkse uitvoeringsprogramma's, voor zowel top- als breedtesport geeft de provincie aan op welke wijze invulling wordt gegeven aan

het beleid. Hierbij worden vier programmalijnen onderscheiden:

- Top- en breedtesport (o.a. Topsport Limburg, Go for Gold Kids, Huis voor de Sport)
- Sport en ruimte (o.a. sportieve omgeving, veilige routes etc.)
- Sport en economie (o.a. topsportevenementen, grote(re) activiteiten)
- Sport en welzijn/zorg (o.a. Jeugdsportfonds, gehandicaptensport)

In 2006 is gekozen voor een beleid met meerdere zogenaamde speerpuntsporten: handbal, tafeltennis, triatlon, turnen, volleybal, wielrennen en zwemmen. Later (2008) werd paardensport toegevoegd. Met de meeste speerpuntsporten zijn samenwerkingsovereenkomsten (SOK) gesloten die een doorlooptijd hebben tot en met 2016.

Voor het sportbeleid in Limburg is jaarlijks een budget beschikbaar van ruim € 4,8 miljoen waarvan circa € 1,5 miljoen is geoormerkt voor talentontwikkeling en topsportbeleid.

Voor het uitvoeren van de taak en het realiseren van de ambities maakt de provincie gebruik van het Huis voor de Sport en Topsport Limburg. Hun taken worden door de provincie als volgt omschreven: "Het Huis voor de Sport is erop gericht zoveel mogelijk mensen in Limburg aan het sporten en bewegen te krijgen en houden."

"Topsport Limburg is er met name op gericht de jeugd in Limburg de mogelijkheid te bieden hun sportief ideaal te verwezenlijken in een omgeving met Olympische ambitie."

Sportzone Limburg is "het belangrijkste fysieke knooppunt en project waar we vanuit onze visie een bijdrage aan leveren", aldus de provincie. "Hier wordt gewerkt aan de realisatie van een innovatieve topomgeving op het gebied van (top)sport in het algemeen, maar met een focus op cycling, running en urban sports."

In dit advies wordt achtereenvolgens ingegaan op de ambities van het provinciaal sportbeleid, de rol van de provincie en de keuzes van de provincie. Gegeven de wens om te komen tot een beperkt aantal speerpuntsporten, wordt aangegeven voor welke sporttakken dient te worden gekozen en welke ambities per tak van sport moeten worden nagestreefd.

2. Ambities

Sportbeleid in de provincie Limburg is zowel doel als middel. De ambitie is om meer Limburgers (meer) te laten bewegen. Bewegen is gezond en geeft bovendien plezier. Daarnaast genieten mensen vaak passief van sport: thuis, langs de lijn in de buitenlucht of in een overdekte accommodatie. Niet voor niets wordt sport een belangrijk bindmiddel in de samenleving genoemd. Dat geldt ook voor Limburg. Verenigingen en vele duizenden vrijwilligers spelen daarbij een onmisbare rol. Ook is sport zowel direct als indirect van groot belang voor de economie, de leefomgeving, het onderwijs en tal van andere beleidsterreinen. Dit alles rechtvaardigt een actieve rol van de provincie. In algemene zin beperkt de provinciale betrokkenheid zich tot gemeente- en regio-overstijgende initiatieven. Denk daarbij aan het stimuleren, faciliteren en tot op zekere hoogte coördineren van (top) sportgerelateerde activiteiten en accommodaties. Breedtesport is in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van de lokale overheden. Het Limburgse sportbeleid heeft zich tot nu toe gericht op een relatief groot aantal speerpuntsporten. Vraag is of deze benadering terecht is, want door veel sporttakken te benoemen wordt in feite niet of onvoldoende gekozen. Een recent door het IPO (Inter Provinciaal Overleg) uitgevoerde scan van de sportuitgaven per provincie, bevestigt dat Limburg relatief veel middelen uittrekt voor 'lichamelijke vorming en sport' (2013: € 7,6 miljoen). Omdat sport geen kerntaak is van de provincies, is het lastig de verschillende budgetten met elkaar te vergelijken. Voor Limburg geldt bijvoorbeeld dat van het genoemde bedrag ook een deel is bedoeld voor de gebiedsontwikkeling en onderwijscomponenten van Sportzone. Eenmalige investeringen in sportaccommodaties in andere provincies zijn daarentegen niet altijd meegenomen in de analyse van het IPO. Het is belangrijk dat Limburg duidelijker aangeeft waarom het investeert in sportbeleid. De effecten op de regionale economie en de grote promotionele waarde van evenementen en topsport(ers) kunnen belangrijke drijfveren zijn.

Er zal meer focus in het Limburgse sportbeleid moeten worden aangebracht om de - in vergelijking met andere provincies - hoge provinciale bijdrage te rechtvaardigen.

Hiermee wordt bedoeld dat duidelijker wordt aangegeven waarom provinciale publieke middelen in sport worden geïnvesteerd. Bovendien moet inzichtelijker worden waar de rol van de provincie begint en eindigt. De eigen verantwoordelijkheid van de sporttakken en -organisatoren is niet altijd scherp. Uitgangspunt moet zijn dat bij het beschikbaar stellen van financiële middelen aan de sport, afrekenbare doelen worden geformuleerd. Het gaat uiteraard niet alleen om de economische effecten en promotionele waarde. Voor het sportbeleid in Limburg geldt dat ook wordt gekeken naar de bevordering van de gezondheid van (vooral) kinderen ('Go for Gold Kids') en jongeren, de cultuurhistorische inbedding en de participatie in het algemeen.

Begin dit jaar is de Accentennotitie 'Limburg beweegt!' vastgesteld. Deze notitie vormt een bouwsteen voor het toekomstige sportbeleid van de provincie. Uitgangspunt is dat met de inzet van dezelfde middelen het sportbeleid effectiever en efficiënter wordt.

In de Accentennotitie wordt aangegeven dat wielrennen (en fietsen) en de paardensport aan de belangrijkste criteria voldoen om als speerpuntsporten te kunnen worden aangemerkt. Vanuit beide sporttakken worden belangrijke economische impulsen gegeven en kansen geboden aan de regio. Berekend is dat de toegevoegde waarde groot is; op jaarbasis zou het gaan om circa € 300 miljoen. Het is de vraag of dit bedrag nog klopt. Er zijn indicaties dat het bedrag inmiddels aanzienlijk hoger is.

Aanbevolen wordt om aanvullend onderzoek te doen naar de economische impact van sport in Limburg, in het bijzonder de paardensport en de wielersport.

De paardensport en het wielrennen hebben van oudsher een belangrijkste positie in Limburg, met zowel nationale als internationale uitstraling. Daarnaast wordt in de Accentennotitie gesproken over sporten die bestempeld kunnen worden als kern- en/of kanssporten: handbal, tafel-

tennis, volleybal, basketbal, handboogschieten, turnen, (vrouwen)voetbal, zwemmen en wandelen. Onduidelijk is waarom de provincie naast de (twee) speerpuntsporten ook nog met de begrippen kern- en kanssporten komt. Het lijkt erop dat geen enkele sporttak mag worden vergeten. Dit is niet nodig, omdat de provincie nergens uitspreekt dat goede initiatieven niet kunnen worden ondersteund. Voor goed onderbouwde plannen zijn altijd kansen.

Naast (twee) speerpuntsporten is het niet nodig dat Limburg ook kern- en/of kanssporten benoemt. Alle sporten hebben kansen.

Het verdient hoe dan ook aanbeveling voor de betreffende takken van sport ook duidelijke ambities en afrekenbare doelen te stellen. Of in de toekomst andere (of meer) speerpuntsporten worden aangewezen, hangt in de eerste plaats van de eigen initiatieven en resultaten af. Handbal houdt bijvoorbeeld potentie. Cultuurhistorisch is er geen regio in Nederland waar deze sport zo intensief wordt beoefend als in Limburg. In nauwe samenwerking met het onderwijs en het bedrijfsleven liggen hier kansen die tot nu toe onvoldoende benut zijn. Zowel met de speerpuntsporten als met de andere sporten/organisatoren sluit de provincie op projectbasis 'afrekenbare' overeenkomsten af. Het ligt voor de hand te denken aan een periode van vier jaar en aan te sluiten aan de Olympische cyclus.

De provincie maakt meerjarige afspraken (vier jaar) met bonden, organisatoren en anderen, en deze afspraken worden tweejaarlijks geëvalueerd op doelstellingen en concrete resultaten.

Sport is geen kerntaak van de provincie, maar sport en sporten is wel van belang voor Limburg. Als beleidsmatig wordt gekozen voor wielrennen en paardensport, zal de provincie daar ook met het realiseren van (weg)infrastructuur en met het ruimtelijk beleid rekening mee moeten houden. Voor de wielersport betekent dit bijvoorbeeld obstakelvrije routes en voor de paardensector ruimte voor maneges en stallen.

Kiezen voor wielrennen en paardensport heeft gevolgen voor meerdere beleidsterreinen (infrastructuur en ruimte).

Het is in algemene zin van belang dat in het kader van de herijking van het beleid ook wordt beoordeeld wie voor welke activiteit verantwoordelijk is. Niet de provincie, maar de sport zelf is aanspreekbaar en afrekenbaar op de bereikte resultaten. In sommige gevallen betekent dit ook een andere attitude voor de ambtelijke organisatie: meer beoordelen en sturen dan uitvoeren!

De provincie moet meer beleidsmatig sturen en zich minder zelf op uitvoering richten.

Het faciliteren van topsport(ers) is belangrijk. In Nederland is sprake van een beperkt aantal CTO's (Centra voor Topsport en Onderwijs). Een CTO zorgt voor optimale randvoorwaarden voor topsporters en programma's van bonden. Per CTO gaat het om meerdere takken van sport. Bijzonder is dat er op één locatie fulltime kan worden getraind en gestudeerd. In Nederland zijn CTO's in Amsterdam, Eindhoven, Heerenveen en Papendal. De ambitie van het NOC*NSF is om het aantal CTO's in Nederland niet uit te breiden. De regio Zuid-Limburg is op dit moment niet in beeld, terwijl voor versterking van het topsportklimaat een CTO-status gewenst en goed te onderbouwen is.

De kansen van een CTO voor Limburg, inclusief de vraag op welke sporten het CTO zich zou moeten richten, moet worden onderzocht.

Vervolgens zal binnen de sport en de politiek en richting ministeries actief moeten worden gewerkt aan verbreding van het draagvlak voor een CTO in Limburg. De provincie heeft sportinhoudelijk argumenten om voor een CTO te pleiten. Bovendien is ook de financiële inbreng van Limburg niet gering. Sittard-Geleen, en daarmee een directe koppeling met Sportzone Limburg, ligt als plaats van vestiging voor de hand. Dit temeer omdat er reeds NTC's (Nationaal Topsport Centrum: triatlon, wielrennen) zijn gehuisvest, evenals een aantal Regionale Topsport Centra (o.a. para-triatlon, handbal, wielrennen, tafeltennis en atletiek). Voor de verschillende trainingscentra was in 2014 ruim € 1,2 miljoen beschikbaar en dat is een belangrijk argument richting NOC*NSF.

Het is van belang dat Limburg actief beleid voert om de bestaande NTC- en RTC-infrastructuur te behouden en waar mogelijk te versterken.

Actief beleid voeren op dit punt is belangrijk omdat het een wezenlijke bouwsteen is van het topsportbeleid in algemene zin en daarmee onmisbaar om de ambities van het sportbeleid vorm te geven.

3. Sportzone Limburg

In 2010 hebben de gemeente Sittard-Geleen en de provincie Limburg zich uitgesproken om op en rond het bedrijvenpark Sittard-Geleen een Limburg Sportcampus (Sportzone Limburg) te ontwikkelen. Behalve in Sittard-Geleen is Sportzone Limburg ook in Beek (Centrum voor Aangepast Sporten) zichtbaar.

Het algemene concept van Sportzone Limburg is begrijpelijk als bedoeld wordt op een concentratie van sport-, onderwijs- en zorgvoorzieningen. De vraag is echter of Sportzone Limburg beperkt moet blijven tot de westelijke mijnstreek. Dit ligt niet echt voor de hand. Ook elders in de provincie worden immers nogal wat aansprekende (top)sportinitiatieven ontplooid en wordt onderwijs 'op maat' geboden.

Gebruik de benaming Sportzone Limburg als metafoor voor geheel Limburg (denk aan Weert, Horst aan de Maas, Landgraaf, Valkenburg aan de Geul), met een concentratie van een aantal sport-, onderwijs- en zorgvoorzieningen in de regio Sittard-Geleen.

Talentontwikkeling, innovatie, huisvesting en de daaraan gekoppelde (top)accommodaties zijn belangrijke aandachtspunten. Vooralsnog richten de 'fysieke' ambities zich op de sporten wielrennen, running en urban sports.

Meer recent zijn de plannen om te komen tot Sportzone 2.0, een 'wereldklasse' test-, trainings- en wedstrijdgeving voor alle onderdelen van de wielersport. Dat er belangstelling is voor innovatieve projecten, wetenschappelijke verdieping en testmogelijkheden, wordt bevestigd. Of de behoefte vanuit de wielersport naar dergelijke topsport(trainings)accommodaties groot is, is echter de vraag. Zowel voor de baansport als BMX geldt dat nationaal bovendien sprake zal zijn van

verdringingseffecten. Kijkend door de landelijke topsportbril is dit ongewenst. De inschatting is dat op dit moment het gebruik en daarmee de exploitatie van een indoorbaan en expertisecentrum zonder (hoge) jaarlijkse overheidsbijdrage nagevoel onmogelijk is. Dat marktpartijen op grond van de consultatie positief reageren op de plannen, ligt voor de hand. Het is de vraag of de kerngetallen uit de Nederlandse Wielersportmonitor 2014 kunnen worden gebruikt ter onderbouwing van de ambitieuze plannen.

Het gaat hierbij niet alleen om de vraag of een dergelijk centrum door marktpartijen gewenst wordt, maar ook om de vraag wat de georganiseerde sport (KNWU, NOC*NSF) kan en wil bijdragen.

Op korte termijn moeten draagvlak en haalbaarheid van een Global Center for Cycling Experience als onderdeel van Sportzone 2.0 (Sittard-Geleen) opnieuw worden onderzocht. Heroverweging van de eerder uitgesproken ambities is wenselijk.

Door de ligging en combinatie met het onderwijs en zorg zijn er wel degelijk kansen voor Sportzone Limburg. Voor meerdere takken van sport zijn training- en wedstrijdmogelijkheden belangrijk. De discussie rond bijvoorbeeld de Topsporthal Fitland maakt duidelijk dat er nog stappen gezet moeten worden.

Het is belangrijk dat binnen Sportzone 2.0 de beschikbare accommodaties aan de noodzakelijke (internationale) topsporteisen voldoen en bovendien betaalbaar zijn. Dit vraagt een integrale benadering door alle betrokken partijen (sport, bedrijfsleven en overheden).

Er zijn signalen dat marktpartijen interesse hebben om in de directe nabijheid van Sportzone Sittard-Geleen sportgerelateerde detailhandel te initiëren. Voor het totaalconcept is uitwerking van deze plannen een mooie kans.

Sportzone 2.0 kan zich onderscheiden door de aanwezigheid van een breed retailaanbod.

Sportkoepel NOC*NSF heeft de ambitie om in 2019 in Nederland de Europese Spelen te organiseren. Limburg kan voor de organisatie van meerdere

onderdelen van dit toernooi in beeld zijn. Denk daarbij aan paardensport, triatlon en wielrennen. In principe is er voldoende potentie om met private partijen een aantal wedstrijddagen in het kader van de Europese Spelen te organiseren. Handbal staat vooralsnog niet op de agenda, maar vanuit Limburgs perspectief kan dit ook een interessant onderdeel van de Europese Spelen zijn.

Limburg moet overwegen zich - onder voorwaarden - te kandideren voor de organisatie van onderdelen van de Europese Spelen.

Hoewel de verwachtingen voor pr en publieke belangstelling niet te hoog gespannen moeten zijn, kan dit toernooi wel eens een opmaat zijn voor een nieuw Olympisch bid vanuit Nederland. De kans is groot dat Limburg hoge ogen gooit voor 'Olympische' aspiraties als de provincie zich bij NOC*NSF meldt voor de Europese Spelen. Vanuit Limburgs belang geredeneerd zou het een voorwaarde moeten zijn.

Limburg wordt niet alleen op de kaart gezet door evenementen en prestaties. Ook Limburgers die zich door de sport (hebben) weten te onderscheiden, dragen daaraan bij. De meerwaarde van deze ambassadeurs wordt onvoldoende benut.

Limburgse sporthelden (Max Verstappen, Arnold Vanderlyde, Tom Dumoulin etc.) moeten meer worden ingezet om Limburg en de kansen van Limburg op de kaart te zetten.

In Limburg zijn Topsport Limburg en Huis voor de Sport essentiële onderdelen van de infrastructuur voor zowel de top- als breedtesport. Beide organisaties zijn complementair aan elkaar, maar soms is niet duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is. Het is bijna vanzelfsprekend dat de organisaties nauw(er) samenwerken en op termijn één organisatie vormen. Voor de korte termijn moet worden gekozen voor gezamenlijke huisvesting en samenwerking. Huisvesting bij Sportzone 2.0 ligt voor de hand.

Het verdient aanbeveling te streven naar één organisatie voor zowel de top- als breedtesport: Sport Limburg.

Ook zal moeten worden gekeken naar de rol van de provincie en de rol van Topsport Limburg-Huis voor

de Sport in relatie tot sportbonden en -organisatoren. Nu is dat diffuus.

De provincie bepaalt het beleid, de sport is zelf verantwoordelijk voor de uitvoering en de ondersteuning ligt - waar nodig - bij Sport Limburg.

4. Wielrennen

Wie aan wielrennen en fietsen denkt, denkt aan Limburg. Meer dan andere provincies is Limburg in trek voor nationale en internationale wielersport. Dat geldt ook voor sportieve en recreatieve fietsers. Nergens worden zo veel tochten georganiseerd als in het meest zuidelijke deel van Nederland en nergens is de belangstelling zo groot. Zo trekken de grotere toertochten tussen de 90.000 en

100.000 fietsers en de grote evenementen een veelvoud daarvan naar Limburg.

Limburg heeft in de wielersport wereldwijd een bekende klank. Alle grote namen hebben zich op de Cauberg laten zien. De Cauberg heeft iets mythisch en trekt veel mensen.

De unieke, bijna mythische kracht van de Cauberg wordt onvoldoende benut. Op slechts enkele plaatsen ter wereld is de mondiale wielersport te zien. Ook in Nederland bestaat nog geen nationaal wielermuseum of experience-centrum.

Valkenburg moet uitgroeien tot 'bedevaartsoord' voor sportieve fietsers, wielrenners en supporters. Dit betekent op en rond de Cauberg meer aandacht voor de rijke historie en de mogelijkheden van het Heuvelland.

Top- en breedtesport gaan hand in hand, de direct meetbare economische betekenis van de wielersport is groot en veel evenementen zijn een diepte-investering voor onder meer de toeristisch-recreatieve sector en het imago van de provincie. Uiteraard is er ook een keerzijde en dat is met name de toenemende druk met gevolgen op het gebruik van wegen in het Heuvelland. Dit is een punt van zorg en vraagt aandacht.

De provincie heeft aangegeven dat de wielersport speerpunt van beleid is en moet blijven. Dit betekent dat de vraag moet worden beantwoord waar de provincie een actieve, stimulerende of bijvoorbeeld coördinerende rol zou moeten spelen. Ook hier geldt dat de basis van de sport wordt gevormd

door verenigingen, organisaties en sportbonden. Daarnaast heeft het bedrijfsleven de kansen van de sport in Limburg 'ontdekt' en mogen ook gemeenten in dat verband worden genoemd. Het Huis voor de Sport heeft geïnventariseerd wat er de afgelopen jaren zoal op het gebied van de wielersport is gebeurd en enkele ambities geformuleerd (evaluatie WK Wielrennen 2012, Inventarisatie wielrennen en

toerfietsen, Onderzoek Veilige Wieleromgeving, Ambitiedocument Mountainbike Ontwikkeling etc.). Daarin zitten prima bouwstenen voor een Limburgs Wielerplan

2.0. Het zullen echter in de eerste plaats de wielerverenigingen en de organisatoren moeten zijn die de kar moeten trekken. Het is te overwegen hiervoor een compacte (professionele) organisatie op te zetten die kan terugvallen op een publiek-private financiering.

4.1 Evenementen wielersport

Het staat buiten kijf dat het met regelmaat organiseren van grote topsportevenementen een belangrijke impuls gaf, geeft en zal blijven geven aan de regio. Daarom is een afgewogen strategie nodig om wedstrijden op het allerhoogste niveau binnen te halen. Daarbij moet in de eerste plaats aan de wereldkampioenschappen wielrennen op de weg en de Tour de France worden gedacht. Ook het WK Cyclocross behoort tot het hoogste wedstrijd-niveau, maar de uitstraling en impact is aanzienlijk minder. Bij de ambities moet rekening worden gehouden met draagvlak, zowel regionaal, nationaal als internationaal.

Het verdient aanbeveling eenmaal in de tien jaar de wereldkampioenschappen wielrennen op de weg en de start-finish van een Touretappe in Limburg te organiseren.

Besluitvorming hieromtrent gaat in de eerste plaats via de internationale wielerbond UCI en de ASO als organisator van de Tour de France.

Niet minder belangrijk is het om ogenschijnlijk 'zekere' wielerevenementen als de Amstel Gold Race ook voor de middellange termijn veilig te stellen. De 'waarde' van een Amstel Gold Race-weekend is groot.

Plannen om een jaarlijks terugkerende tijdsrit

(mannen/vrouwen) in Limburg te organiseren, verdienen het om uitgewerkt te worden. Het is echter de vraag of zo'n evenement financieel haalbaar is.

Tenslotte moet in het rijtje grotere, aansprekende evenementen een etappe in de Eneco Tour worden genoemd. Dat geldt ook voor etappe-aankomsten van de Giro d'Italia en de Vuelta, evenals Europese kampioenschappen. Wat opvalt is dat het wielrennen voor vrouwen een aansprekende koers in Limburg mist. Hierbij moet in de eerste plaats aan een wedstrijd in het kader van de UCI World Cup worden

gedacht. Voor alle evenementen op de weg geldt dat hoge eisen worden gesteld aan de parkoersen.

Het is van belang dat overheden rekening houden met topsportevenementen in relatie tot de (aanpak van) de weginfrastructuur.

Het organiseren van grote wedstrijden lukt alleen als de contacten met de UCI, KNWU en de private organisatie optimaal zijn en besluitvorming beïnvloed kan worden.

Een gerichte lobbystrategie om kampioenschappen en wedstrijden binnen te halen, is aan te bevelen.

Het is niet noodzakelijk dat de provincie 'trekker' is van deze ambitie. Het ligt meer voor de hand direct betrokkenen uit de sport als aanjagers richting nationale en internationale bonden en organisatoren te laten fungeren. De provincie speelt daarbij vooral een ondersteunende en faciliterende rol. Voor overige wedstrijden en initiatieven op de nationale en internationale kalenders ligt de eerste verantwoordelijkheid bij de regio. Afstemming van wedstrijden en initiatieven is een verantwoordelijkheid van de KNWU.

Meer nog dan grotere wedstrijden, trekken de toertochten in Zuid-Limburg jaarlijks heel veel fietsliefhebbers. De economische impuls die hiervan uitgaat is enorm. Naast de dagbestedingen van de vele fietsen en hun begeleiders, is ook sprake van tienduizenden overnachtingen. De populariteit van het fietsen in Limburg is zo groot, dat het niet alleen een kans, maar ook een bedreiging wordt. Vooral de druk op het wegen- en fietspadennet wordt als lastig ervaren.

Het is belangrijk dat het aantal vergunningen voor grote evenementen aan een maximum wordt gebonden en de verschillende kalenders goed op elkaar worden afgestemd.

Een ander risico is dat door de grote belangstelling organisatoren steeds hogere inschrijfgelden kunnen vragen. Dit is ongewenst. Ook ongewenst is het dat overheden of vergunningverleners op hun beurt een bijdrage aan deelnemers vragen.

De toerfietser mag geen financiële melkkoe worden.

Voor het imago van organisatoren, gemeenten en Limburg is dit een slecht beeld. Dit laat onverlet dat het initiatief om te komen tot afspraken moet worden toegejuicht tussen de organisatoren van tochten en wedstrijden enerzijds en gemeenten in zuidelijk Limburg en de Voerstreek (B) anderzijds. Door gezamenlijk op te trekken wordt de afstemming op de kalender verbeterd, de overlast verminderd en daarmee de acceptatiegraad verhoogd. Het centraal maken van afspraken en afgeven van de noodzakelijke vergunningen is bovendien efficiënt en zal uiteindelijk kosten besparen. Private partijen kunnen dit overigens zelf organiseren. Wellicht ten overvloede: In 2014 zijn 43 meldingen en 26 vergunningaanvragen voor wielertochten op 70 verschillende dagen via het coördinatiepunt van Huis voor de Sport verlopen. Naast toerfietsclubs kent Limburg een beperkt aantal wielerverenigingen. Wielerverenigingen richten zich met name op de wedstrijd sport: Ze organiseren wedstrijden en zorgen ervoor dat renners in verschillende categorieën een gegarandeerd wedstrijdaanbod krijgen. Wedstrijden worden veelal georganiseerd op een afgesloten parkoers. Dit is van groot belang vanwege de veiligheid van deelnemers, vrijwilligers en publiek. Een punt van blijvende aandacht is dat verenigingen voor hun leden ook een veilig trainingsparkoers als noodzakelijke randvoorwaarde zien. Eigenlijk is dit een basisaccommodatie waarin gemeenten samen met de club(s) zouden moeten voorzien. De rol van de provincie is beperkt. Wel kan (via bijvoorbeeld het Huis voor de Sport) worden geholpen in de zoektocht hoe veilige trainingsaccommodaties binnen handbereik kunnen komen van de Limburgse wielersport. Niet alles kan overal worden gerealiseerd. Binnen Limburg zullen

daarom met de clubs/gebruikers en gemeenten keuzes en afspraken moeten worden gemaakt. Accommodaties die multifunctioneel zijn (fietsen - skeeleren (schaatsen) - running) hebben de voorkeur.

Een evenwichtige spreiding van 'veilige' trainingsparkoersen over de gehele provincie is uitgangspunt.

Het realiseren van een 'veilig' permanent trainingsparkoers in het heuvelland heeft zowel provinciaal als nationaal meerwaarde. Een geaccidenteerd trainingsparkoers kan worden gevonden door gebruik te maken van de bestaande weginfrastructuur. Het voordeel van een 'vast' parkoers op geaccidenteerd terrein, is dat dit niet alleen een primeur is voor Nederland, maar ongetwijfeld ook in een behoefte zal voorzien. Ook kunnen op een dergelijke parkoers kampioenschappen voor diverse categorieën (jeugd etc.) worden georganiseerd.

Het verdient aanbeveling om de haalbaarheid van een 'vast' trainingsparkoers in het Heuvelland te onderzoeken en zo mogelijk te realiseren.

Vanuit de provincie is de afgelopen jaren fors ingezet op de Wielervederatie Limburg, een samenwerkingsverband van KNWU, NWF en NTFU. Op basis van de reacties uit de basis is een evaluatie van de positie en taken van de federatie gerechtvaardigd. De WFL wil gezien worden als een verbindende organisatie (verenigingen en organisatoren van wedstrijden en evenementen), maar is er tot nu toe onvoldoende in geslaagd die verbindende rol op te eisen. Dat de (wielerverenigingen en organisatoren samen een platform kennen, is belangrijk.

Het verdient aanbeveling dat er een transparante private structuur komt voor alle fiets- en wielervederatie met een coördinator die verantwoordelijk is voor het realiseren van beleidsambities.

Deze coördinator moet samen met organisatoren en verenigingen het beleid gestalte geven en uitvoeren (evenementen, kalenders, 'veilige wielervederatie' etc.).

5. Paardensport

De paardensport heeft in Limburg veel potentie. Het gaat hierbij niet alleen om menen, springen en dressuur. Ook de fokkerij en handel hebben zich ontwikkeld tot economische activiteiten met een uitstraling tot ver buiten de landsgrenzen. Becijferd is dat op jaarbasis de Limburgse economie via de paardensport een impuls krijgt van circa € 200 miljoen. Daarmee is het een belangrijke economische drager.

In het Limburgs paardensportplan 'Limburg, dé paardensportprovincie' (november 2010) wordt een goed beeld gegeven van de mogelijkheden en kansen voor deze sector. Belangrijke trends zijn dat accommodaties steeds meer een centrale rol vervullen, dat de behoefte aan kennis groot is en dat de vraag naar kwaliteit steeds meer toeneemt. Gericht beleid betekent ook aandacht voor het op een afgewogen wijze benutten van de noodzakelijke ruimte.

Met grote aantallen verenigingen, stallen, maneges en stoeterijen is de sector divers en daarmee soms ook versnipperd. Mede vanuit dat gegeven hebben de provincie Limburg, de hippische sportbond KNHS (regio Limburg), landbouworganisatie LLTB, Topsport Limburg en Huis voor de Sport in 2011 de aanzet gegeven tot het Limburgs Paardensportplan. Ambitie is, kort samengevat, het sportaanbod, de sportactiviteiten en de paardenhouderij in Limburg op een hoger niveau brengen. Voor de uitvoering hiervan is de Stichting Limburg Paardensport opgericht. Jaarlijks wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld, waarbij de projectmanager een coördinerende rol speelt.

Voor de organisatie van evenementen en wedstrijden is de KNHS een onmisbare schakel. Voor kennis(verspreiding) richting de ondernemers zijn de onderwijsinstellingen en de LLTB van groot belang. De provincie heeft de afgelopen jaren tal van projectsubsidies verleend, zowel voor accommodaties als evenementen. In de verschillende regio's hebben gemeenten hiernaast een belangrijke rol gespeeld.

Uit de diverse gesprekken komt het beeld naar voren dat de paardensport in Limburg in veel opzichten de wind in de zeilen heeft. In vergelijking met andere regio's bukt Limburg van het sporttalent. Dat blijkt niet alleen uit de grote belangstelling, illustratief is ook het grote aantal coaches en trainers met een achtergrond in Limburg. Ook

het aantal verenigingen en hippische ondernemers ligt hoger dan elders. Een regelmatig terugkerend punt van zorg betreft de kwaliteit van het ondernemerschap.

Het ondernemerschap in de hippische sector moet meer aandacht krijgen. Het opleidings- en onderwijsaanbod moet hier meer op inspelen.

De mogelijkheden van het Hoger Agrarisch Onderwijs (HAS) worden onvoldoende benut. Er liggen vooral kansen in de regio's Weert en Horst. De rol van het onderwijs is cruciaal. Het verdwijnen van de opleidingsstructuur in het Brabantse Deurne biedt wellicht nieuwe mogelijkheden voor Limburg. Inmiddels hebben de eerste gesprekken plaatsgevonden en zowel het hoger als middelbaar beroepsonderwijs zijn bereid hierop in te spelen. De provincie kan hierin, gesteund door de gemeenten, een belangrijke stimulerende rol spelen.

Het Limburgs Paardensportplan, de oprichting van de stichting en de benoeming van een programamanager hebben inmiddels aanzetten gegeven tot meer initiatieven, afstemming en coördinatie binnen de sector. De provincie heeft de afgelopen jaren tal van projecten (voor top- en breedtesport) ondersteund.

Een structurele financiële bijdrage van de provincie voor (het management van) de stichting ligt niet voor de hand. De private partijen zijn bereid hiervoor verantwoordelijkheid te dragen. Wel maakt de provincie afspraken over projectbijdragen ten behoeve van de sector. Dit kan in een nieuwe (afrekenbare) afspraak over te realiseren doelstellingen worden vastgelegd.

Het verdient steun dat de stichting Paardensport Limburg in de toekomst meer en meer hét loket wordt waar verenigingen, ondernemers, overheden en sporters terecht kunnen. Voor projecten kan een beroep op de provincie worden gedaan.

Kijkend naar de infrastructuur zijn drie belangrijke centra te onderscheiden: Weert, Horst en Nuth. Het Paardensportplan Weert met een paardensportcentrum biedt kansen. Een serieuze optie is

huisvesting op het voormalige en voor de sector beschikbare kazerneterrein.

Een deel van het kazernecomplex kan voor opleidingen gebruikt worden. Nieuwbouw is niet nodig.

Het gaat hierbij om keuzes waarbij de gemeente Weert een belangrijke rol speelt. Dat in de afwegingen ook de (on)mogelijkheden van het Bisschoppelijk College en De IJzeren Man betrokken worden, spreekt vanzelf. Veel organisaties staan achter het initiatief en dat biedt een goede uitgangspositie. Ten overvloede: Weert telt tientallen paardensportverenigingen, maneges, handels- en sportstallen.

In het Weertse plan wordt de noodzaak van samenwerking onderstreept. Ook wordt gesignaleerd dat het aantal jeugdleden de komende jaren daalt en dat de belangstelling voor activiteiten toeneemt. In Horst aan de Maas is inmiddels een begin gemaakt met de realisatie van het Equestrian Centre Peelbergen. Het centrum richt zich zowel op de regionale, nationale als internationale activiteiten. Het gaat daarbij behalve om spring- en dressuurwedstrijden ook om keuringen en veilingen. De sector investeert zelf € 4,5 miljoen, provincie en gemeente betalen samen € 6 miljoen.

Punt van aandacht betreft de rol van de breedtesport. De drie betrokken partijen (stichting, gemeente en provincie) hebben hierover in principe goede afspraken over gemaakt.

In Nuth is de stichting Paardensport Limburg actief betrokken bij een verdere professionalisering van de paardensector. De gemeente is hier vanouds sterk betrokken bij de paardensport. Ondernemers en verenigingen hebben recent aangegeven dat ze investeren in accommodaties en meer samenwerking belangrijk vinden.

Het gevarieerde landschap van Zuid-Limburg biedt volop mogelijkheden voor ruiterroutes, arrangementen met de horeca etc. Ook zijn er kansen voor eventing (voorheen military). Dit vraagt om een gerichte beleidsmatige benadering.

5.1 Evenementen paardensport

De KNHS speelt een belangrijke rol bij de organisatie en toewijzing van evenementen, gericht op zowel de top- als breedtesport. Het Limburgse programma voor de verschillende disciplines is

breed en voorziet royaal in de behoefte.

Als het gaat om evenementen, is duidelijk dat Limburg echte blikvangers ontbeert. Toch zijn die belangrijk. Niet alleen om het belang van topsport voor een paardensportprovincie te onderstrepen, maar ook om de positie in de fokkerij te onderstrepen. Meer dan in andere takken van sport zijn netwerklocaties en ontmoetingsplekken belangrijk. Mede daarom is de ontwikkeling in Horst van belang. De ambities van de initiatiefnemers reiken ver en het nieuwe centrum kan uitgroeien tot een accommodatie en netwerkllocatie van internationale allure.

Sedert enkele jaren is JIM (Jumping Indoor Maastricht) nieuw leven ingeblazen. Het succes (veel publiek, media-aandacht) van afgelopen jaar maakt dat dit evenement een vaste plek op de internationale kalender verdient.

Nederlandse springruiters zijn op dit moment wereldwijd toonaangevend, maar dat maakt het evenement in zekere zin kwetsbaar. Het antwoord hierop ligt voor de hand maar vraagt breed draagvlak en steun in Limburg.

Een verdere opwaardering en uitbouw van JIM is aan te bevelen

Een tweede evenement met potentie is de internationale menwedstrijd in Horst. Hier staat de wereldtop aan het vertrek en de organisatie is optimistisch over de mogelijkheden op lange termijn.

Onderzocht moet worden wat de mogelijkheden zijn om de komende jaren het WK Vierspannen of een vergelijkbaar(men) evenement aan Horst te koppelen.

De grote menwedstrijden in Horst worden in hetzelfde weekend als de Amstel Gold Race georganiseerd. De praktijk leert dat dit ten koste gaat van de uitstraling van dit evenement, zowel regionaal, nationaal en internationaal.

Het verdient aanbeveling met de menwedstrijden in Horst naar een andere datum op de evenementenkalender uit te wijken.

Go for Gold Kids is een effectief middel tot kennisgeving en sportstimulering. Het gaat erom dat mensen/jongeren in aanraking komen met een specifieke tak van sport, in dit geval de paardensport. Uiteindelijk is de ambitie dat dit ook nieuw

leden oplevert voor verenigingen.

Dit project, met een grote aantrekkingskracht op jongeren wordt in algemene zin ook gezien als een wapen in de strijd tegen obesitas en om kinderen te laten voldoen aan de zogenoemde 'beweegnorm'. Onderwijs (scholen), gemeenten en vooral de zorgverzekeraars kunnen hier intensief bij worden betrokken.

Het project Go for Gold Kids wordt als kans en uitdaging aan alle takken van sport in Limburg voorgelegd.

Geraadpleegde bronnen

Dit advies is tot stand gekomen op basis van beleidsdocumenten van de provincie Limburg en betrokken organisaties en instellingen. Voorts zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van onder meer:

Amstel Gold Race
Cauberg Cyclo Cross
Eneco Tour
Fitland Sittard
Gemeente Sittard-Geleen
HAS Hogeschool, Den Bosch
Hippisch centrum De Peelbergen
Huis voor de Sport

IPO (provincies)
Jumping Indoor Maastricht
KNHS (hippische sportbond)
LLTB (land- en tuinbouw)
KNWU (wielrenunie) Limburg Handbal

NHV (handbalverbond) NTFU (toerfietsunie)
NOC*NSF

Provincie Limburg
Shimano Europe
Stichting Aangespannen Evenementen
Noord-Limburg
Stichting Limburg Handbal
Stichting Limburg Paardensport
Stichting Service Médical
Topsport Limburg
Velo-T, samenwerkingsverband toertochten
Zuid-Limburg
Wielerfederatie Limburg
Wielerploeg Team Giant-Alpecin
Zorgverzekeraar De Friesland

Financieel meerjarenoverzicht sport

BIJLAGE 2

Beschikbaar budget

Voor de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Sport (UPS) zijn de volgende middelen beschikbaar:

- de reguliere Sportbudgetten die structureel zijn opgenomen in de Provinciale Begroting 2015 en meerjarenbegroting inclusief de in coalitieakkoord 2015-2019 opgenomen externe indexering van 1,5% (vanaf 2016);
- incidenteel beschikbaar gestelde middelen tot en met 2016, zoals onder andere "beleidskader Sport 2013-2016", Topsport Limburg, Jeugdsportfonds, Basissport en 'regeling trainingscentra Sportzone Limburg'.
- Voor het sportevenement Iron Man zijn tot en met 2017 incidentele middelen beschikbaar (€ 100.000).
- Restantmiddelen van het jaar 2015 dienen beschikbaar te blijven voor het UPS. De verwachting is dat dit een bedrag van ruim € 1,6 miljoen betreft. Dit bedrag is nodig om het totale UPS voor de periode 2016-2019 te financieren.
- € 8 miljoen, de op basis van het Coalitieakkoord voor sport jaarlijks beschikbare intensiveringsmiddelen, gedifferentieerd in te zetten over de jaren 2017, 2018 en 2019;
- In totaliteit is een bedrag van € 16,7 miljoen beschikbaar voor sport voor de periode 2016-2019.

Inzet beschikbaar budget

In de hierna volgende tabellen is aangegeven hoe de vrij inzetbare middelen van € 8 miljoen worden ingezet.

Binnen de looptijd van het UPS kan binnen de jaren indien nodig met de budgetten worden geschoven: doorschuiven dan wel naar voren halen.

In totaliteit zal het beschikbare bedrag geheel worden ingezet voor de realisatie van de opgenomen ambities in het uitvoeringsprogramma.

Zie tabel voor een verdere uitsplitsing.

Tabel: beschikbare middelen en inzet van middelen sport periode 2016-2019

BESCHIKBARE MIDDELEN SPORT (bedragen * € 1.000)					
	2016	2017	2018	2019	Totaal
Intensiveringsmiddelen Sport	0	2.350	3.050	2.600	8.000
Structurele middelen	987	989	1.000	1.012	3.988
Incidentele middelen beleidskader 2013-2016	3.055	100			3.155
Restant middelen sport 2015	1.639				1.639
Totaal beschikbare middelen	5.681	3.439	4.050	3.612	16.782
INZET MIDDELEN (bedragen * € 1.000)					
	2016	2017	2018	2019	Totaal
<u>Beleidspeerpunten</u>					
sporttakken algemeen	325	290	290	290	1.195
sportstimulering / breedtesport	830	430	430	430	2.120
talentontwikkeling	880	880	880	880	3.520
sportevenementen	680	680	580	580	2.520
	2.715	2.280	2.180	2.180	9.355
<u>Provinciale basisinfrastructuur</u>					
huidige ondersteuningsstructuur	1.523	1.232	1.242	1.252	5.249
	1.523	1.232	1.242	1.252	5.249
<u>Uitrol Sportzone Limburg</u>					
uitrol Sportzone Limburg	pm	pm	pm	pm	pm
accommodaties	775	700	700	pm	2.175
Totaal inzet middelen	5.013	4.212	4.122	3.432	16.779
RESTANT EINDE COALITIEPERIODE					3

**Evenementenvisie
Sport Provincie Limburg**

BIJLAGE 3

Inleiding

De Accentennotitie Sport: Limburg beweegt! werd vastgesteld op 6 februari 2015 door Provinciale Staten. Daarin is opgenomen dat er een nieuwe evenementenvisie voor (top)sportevenementen in deze provincie wordt ontwikkeld met een horizon tot minimaal 2020-2024. Ook in het nieuwe Coalitieakkoord 'In Limburg bereiken we meer' wordt het grote belang van bijzondere sportevenementen voor het vestigingsklimaat en de regionale economie in Limburg onderschreven.

Het provinciaal sportbeleid zet al lang in op de ondersteuning van topsportevenementen. De Provincie draagt hieraan bij wanneer sprake is van voldoende draagvlak vanuit de samenleving en participatie vanuit de markt. Jaarlijks nemen vele tienduizenden breedtesporters in Limburg deel aan deze evenementen of participeren in 'side events' die aan deze evenementen zijn verbonden. Topsport en breedtesport worden zo onlosmakelijk aan elkaar verbonden.

Op dit moment ontbreekt er een duidelijk afwegingskader op basis waarvan keuzes gemaakt kunnen worden op welke evenementen we ons moeten richten en op welke niet. Uiteraard alles binnen de beschikbare financiële mogelijkheden van de Provincie. Ook ontbreekt er op dit moment beleid dat erop gericht is dat om het effect van evenementen te vermeerderen, ook buiten de periode dat het evenement wordt gehouden. De afgelopen jaren is er bij de financiering van evenementen sprake van een disbalans tussen de omvang van publieke en private investeringen. Natuurlijk heeft de economische recessie van de afgelopen jaren hieraan bijgedragen, maar dit mag geen legitimatie op zich worden.

Bovenregionale sportevenementen met een (inter)nationale uitstraling bieden het podium om vanuit de sport diverse verbindingen te leggen die bijdragen aan de versterking van het vestigingsklimaat en de regionale economie. We denken hierbij aan verbindingen met de breedtesport, cultuur, toerisme en economie. We geven hierbij prioriteit aan de kansen die de Euregio biedt. Deze sportevenementenvisie is gericht op het onder-

steunen van evenementen die bij Limburg passen en een maximaal economisch, sociaal en maatschappelijk rendement opleveren. Hierbij wordt vooral gekeken naar de reeds bestaande en eventuele nieuwe topsportevenementen in de regio. De economische voordelen, die internationale grootschalige wiel- en triatlonevenementen voor Limburg opleveren, bedragen vaak miljoenen euro's per evenement. Tussen het lobbyen voor en het binnenhalen/organiseren van een interessant evenement gaat meestal een tijdsbestek van meerdere jaren vooraf. Daarom heeft deze sportevenementenvisie een horizon tot over de huidige coalitieperiode heen. Wij zullen hierbij niet alleen inzetten op incidentele topsportevenementen (denk aan bijvoorbeeld een EK, WK of Tour de France), maar ook op evenementen met een jaarlijks vaste waarde voor Limburg.

Van belang is slimme verbindingen te leggen tussen het topsportevenement en de 'side events' waardoor er een zo breed mogelijk publiek kan worden bereikt. Om dit te optimaliseren zal meer dan voorheen aan de voorkant gestuurd worden en dit als harde voorwaarde worden benoemd.

We bekijken met andere provincies of er afspraken kunnen worden gemaakt over de verdeling van topsportevenementen om te voorkomen dat er een biedingenstrijd ontstaat. Het Advies Atsma geeft ook aanbevelingen voor sportevenementen en zijn meegenomen in deze visie.

Met gemeenten en sportbonden voeren we gesprekken over koepelovereenkomsten, zodat voor topevenementen geen topbijdragen van overheden nodig zijn. Er dient een verantwoord evenementenbeleid te worden ontwikkeld, waarbij meer waar voor ons geïnvesteerde geld geleverd wordt en de publieke en private bijdrage in juiste balans zijn. De samenwerking van de Limburgse Wielergemeenten is hier een goed voorbeeld van. Door samenwerking kan er een lagere verweringsprijs voor een evenement bedongen worden. Voorbeelden zijn de Holland Ladies Tour in Gennep en Valkenburg, waar de overheidsbijdragen beperkt zijn, en de Eneco Tour Sittard, waar de provinciale bijdrage verlaagd wordt.

1 Het belang van sportevenementen

1.1 Wat is de maatschappelijke opgave?

Sportbeleid is een autonome taak van de Provincie Limburg. De keuze om in te zetten op sport(eventementen) moet gebaseerd zijn op een maatschappelijke taak, waaraan sport een positieve bijdrage kan leveren vanuit de provinciale rol. De versterking van het vestigingsklimaat en de regionale economie zijn, zoals reeds genoemd, belangrijke uitgangspunten hierbij.

Argumenten om sportevenementen te ondersteunen zijn de waarde en effecten die (top)sportevenementen hebben voor het versterken van sportstimulering in het algemeen. Dit gebeurt in het belang van gezondheid, het ontplooiën van talent, het versterken van toerisme/economie, branding van (regio's van) Limburg of het bijdragen aan maatschappelijke waarden zoals trots.

Overigens moeten de mogelijkheden van sportevenementen moeten ook weer niet overschat worden, is de ervaring van de landelijke sportkennisinstelling Mulier. Als er te breed op verschillende thema's/effecten wordt ingezet, levert dat minder rendement op dan wanneer de focus op een of maximaal twee themagebieden wordt gelegd.

- Bevorderen financiële betrokkenheid bedrijfsleven, gemeenten en sportbonden;
- Mate van te realiseren effecten: sportief, economisch, sociaal, ruimtelijk, branding;
- Vergroten van structurele effecten en revoluerend vermogen van provinciale investeringen;
- Efficiënte en optimale samenwerking tussen partijen.

Indien de Provincie zelf als initiatiefnemer/opdrachtgever optreedt dan dient besluitvorming over dit evenement te geschieden op basis van een concreet projectplan waarvan een haalbaarheidsonderzoek deel uitmaakt.

1.2 Provinciale rol

Afhankelijk van de aard en omvang van de sportevenementen en de daaraan gerelateerde belangen en effecten, kan de rol van de Provincie verschillen. Als algemeen uitgangspunt geldt dat de verantwoordelijkheid ligt bij de ambitie-eigenaar van een sportevenement. De Provincie zal meer op afstand opereren en op basis van resultaatafspraken participeren.

Om de beoogde effecten van sportevenementen te bereiken, kan de rol van de Provincie dus verschillend zijn: beleidsmaker, verbindende factor, medefinancier, aanjager, initiatiefnemer, facilitator.

De algemene uitgangspunten voor een mogelijke provinciale betrokkenheid bij sportevenementen zijn:

- Maximaal draagvlak van gemeenten, bedrijfsleven, onderwijs, zorg en sport;

2 Criteria van Mulier

Om de maatschappelijke waarde van sportevenementen te beoordelen en te optimaliseren is in de onlangs vastgestelde Accentennotitie Sport aangegeven dat moet worden ingezet op de zes beoordelingscriteria van het Mulier Instituut. Daarmee zullen de effecten van het sportbeleid duurzaam versterkt worden. Deze zes criteria zijn:

- Focus op een brede beleidsagenda: Bij het realiseren van spin-off wordt er nog weinig gekeken buiten het sportkader. Er wordt nog weinig samengewerkt tussen de organisator en de sectoren eromheen zoals de sport zelf, toerisme en cultuur. Wanneer er bij een sportevenement ook mensen van buiten de regio komen, zal er gebruik gemaakt moeten worden van de aanzuigende werking van het evenement.
- Focus op de maatschappelijke uitdaging: De focus zou moeten liggen op het oplossen van een maatschappelijk probleem. Wat is bijvoorbeeld de oorzaak van een te lage sportdeelname? Het probleem zal door middel van een evenement nooit helemaal opgelost kunnen worden, maar het zou wel een aanjager voor meer sportparticipatie kunnen zijn of het een positieve impuls kunnen geven.
- Groter is niet altijd beter: Drie kleinere evenementen kunnen soms meer betekenen dan één groot incidenteel evenement. Kleinschalige jaarlijks terugkerende evenementen, die geworteld zijn in een bepaalde regio, kunnen betrokkenen een soort gevoel van eigenaarschap bezorgen. Dit kan resulteren in een collectief gevoel van trots over het evenement. Hoe groter het wordt, hoe minder dit gevoel zal heersen. Als men zich ergens mee verbonden voelt, dan wilt men vaak ook een steentje bijdragen bijvoorbeeld als vrijwilliger.
- Betrek ook niet-sporters bij een organisatie: richt je ook op bezoekers die minder affiniteit hebben met sport. Het gaat hierbij om het totaalconcept, waardoor je het evenement ook interessant maakt voor de niet-sporter.
- Schat niet-financiële effecten ook op waarde: Vaak wordt er voor of na een evenement inge-

schat of geëvalueerd wat het evenement in euro's heeft opgeleverd, terwijl er ook zoveel andere effecten nagestreefd kunnen worden, die ook waardevol zijn. Dit is alleen niet goed in geld uit te drukken.

- Creëer nalatenschap naast het sportevenement zelf ofwel het borgen van de opbrengsten: De organisator vormt vaak de kern van het evenement. Daar gaat veel energie en geld naar toe. Er moet echter ook gekeken worden naar andere actoren rondom het sportevenement. Er blijven vaak kansen onbenut, terwijl krachten gebundeld kunnen worden om het gewenste effect na te streven. Er moet meer en beter gestuurd worden om in de aanloop naar een evenement en in de periode na het evenement te profiteren van de kracht en mogelijkheden van het evenement. Dit is geen eenvoudig en dynamisch proces waarbij de organisator van het evenement met de juiste partijen moet gaan samenwerken om een bepaalde type spin-off te realiseren. Met name de breedtesport moet vroeg betrokken worden bij het evenement om te onderzoeken in hoeverre in de aanloop naar, tijdens en na het evenement de sport versterkt kan worden. Dat kan door te profiteren van de aantrekkingskracht van een groot evenement en de daaraan verbonden stakeholders. Op deze wijze wordt er pro-actief ingezet op succesfactoren voor een goede nalatenschap ('legacy') van het evenement.

Organisatoren en betrokken partijen dienen voorafgaand aan het evenement dan ook aannemelijk te maken welke effecten mogelijk zijn en welke inspanningen hiervoor gedaan moeten worden.

3 Lessons Learned

De afgelopen jaren hebben diverse (inter)nationale topsportevenementen in Limburg plaatsgevonden, waaronder het WK Wielrennen op de weg in 2012. Naast alle positieve effecten die deze evenementen hebben opgeleverd is het ook van belang om stil te staan bij zaken die niet goed zijn gegaan of beter kunnen. Daaruit kan een aantal lessen voor de toekomst worden getrokken. Het is enerzijds van belang om potentiële effecten zo optimaal mogelijk te realiseren en anderzijds is het van belang om (financiële) risico's te minimaliseren.

De 'lessons learned' hebben betrekking op diverse terreinen:

Rol van de Provincie

De rol van de Provincie bij sportevenementen dient steeds voorafgaande aan een evenement beoordeeld te worden, afhankelijk van de aard en opzet van het evenement. Voorkomen dient te worden dat de provincie inhoudelijk te veel wordt meegezogen in een evenement, waardoor er ook financiële risico's kunnen optreden.

Daar waar derden de ambitie-eigenaar van een evenement zijn, dient het uitgangspunt te zijn dat de Provincie op basis van een goed projectplan het evenement ondersteunt en resultaatafspraken maakt. De Provincie blijft hierdoor meer op afstand.

Bij incidentele grootschalige evenementen bestaat er meestal geen ambitie-eigenaar die dit evenement jaarlijks organiseert, zoals bijvoorbeeld bij een Tour de France-etappe of een WK Wielrennen op de weg. De initiatiefnemers, in dit geval veelal de overheden, dienen goede afspraken hierover te maken.

Het WK Wielrennen op de weg 2012 is een dossier met enkele leermomenten. De organisatie van het evenement was via de oprichting van een stichting op afstand gezet. De gemeenten hadden via raadsbesluiten hun bijdragen aan het evenement gemaximaliseerd, waardoor de Provincie uiteindelijk werd aangesproken op de ontstane financiële tekorten. Voorafgaande aan een evenement dienen

er tussen overheden duidelijke afspraken gemaakt te worden hoe er wordt omgegaan met tekorten of overschotten bij het evenement, alvorens het ook daadwerkelijk te gaan organiseren.

Financiële risico's

Een ander leermoment van het WK Wielrennen en diverse evenementen zoals het JIM (enkele jaren geleden), Ronde van Limburg, Triatlon Stein en de Eneco Tour in Sittard-Geleen is dat financiële bijdragen uit subsidies en sponsoring groten-deels hard dienen te zijn, alvorens de ambitie om een evenement te organiseren wordt omgezet in een onomkeerbaar implementatieproces. Een tijdige financiële sturing (aan de voorkant) dient een harde randvoorwaarde te zijn om voor provinciale subsidie in aanmerking te komen. Het succes van een evenement is af te meten aan de realisatie van de inhoudelijke doelen binnen het daarvoor begrootte budget.

Transparantie

Bij grote evenementen zoals het WK Wielrennen dient extra aandacht besteed te worden aan transparantie over de voortgang van de organisatie, indien dit aan de orde is. De verantwoording van een organiserende stichting via GS naar PS dient transparant te zijn, zeker in situaties als er risico's optreden.

Effecten voor de sport

Dat een (groot) evenement een stimulerend en blijvend effect heeft voor de breedtesport is geen vanzelfsprekendheid, maar wel een belangrijk effect. Derhalve is het een aandachtspunt om betrokken sportverenigingen en sportbonden vroegtijdig bij de plannen te betrekken. Zo kan in een goede samenwerking gestuurd worden op optimale resultaten voor alle betrokken partijen. Bij veel wielerevenementen is bijvoorbeeld gebleken dat het organiseren van dikke bandenraces niet leidt tot ledenaanwas bij de verenigingen, indien hierover niet vooraf goed wordt afgestemd met de verenigingen en/of zij geen rol krijgen bij de uitvoering tijdens het evenement.

Economische effecten

Grote topsportevenementen met veel deelnemers aan breedtesportonderdelen (toerversies) en veel publiek leveren gedurende het evenement een grote economische impuls op. Maar als men niet stilstaat bij de kansen die een evenement voor vele partijen biedt (bedrijfsleven, cultuursector etc.), dan wordt er geen optimaal resultaat behaald in de aanloop naar en na afloop van het evenement. Veelal ligt de focus van een organisator op het technisch organiseren van het evenement. In de ontwikkelfase van een evenement dienen deze aspecten duidelijk te worden opgenomen in het projectplan (inhoudelijk en financieel).

Derhalve is het ook noodzakelijk om, in lijn met de criteria van Mulier, vroeg met de voorbereidingen van een evenement te starten om een juiste inschatting te maken hoe effecten geoptimaliseerd kunnen worden en hoe risico's tot een minimum beperkt kunnen blijven.

4 Afwegingskader

Om de afweging te kunnen maken of een sportevenement bijdraagt aan de beoogde effecten van het provinciaal sportbeleid, dienen de effecten vertaald te worden in meetbare indicatoren.

Deze indicatoren dienen aan de voorkant van het evenement uitgewerkt te worden door de organisator. Hamvraag daarbij moet zijn of het aannemelijk is dat de beoogde effecten ook daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden.

Een voorbeeld: als aangegeven wordt dat een evenement 100.000 toeschouwers/bezoekers zal trekken, dan dient aannemelijk gemaakt te worden op welke ervaringscijfers of omstandigheden de onderbouwing is gebaseerd.

Onderstaand een schematische weergave van themagebieden van effecten en een daarbij aansluitende indicator.

Themagebied effect	Deelgebied	Indicator
Sport	Breedtesportstimulering	Aantal sportieve side-events met verenigingen
	Talentontwikkeling	Aantal Limburgse talenten die deelnemen
	Versterking infrastructuur sporttak	Aantal betrokken Limburgse vrijwilligers en sportorganisaties
Gezondheid	Sportstimuleringsprogramma's	Aantal deelnemers
	Mogelijkheid tot deelname aan het evenement door recreanten.	Aantal deelnemers
Economie/toerisme	Economische impact (additionele bestedingen) 1 miljoen – 5 miljoen euro > 5 miljoen euro	Duur evenement, aantal dagen Aantal bezoekers Aantal deelnemers
	Platvormfunctie	Aantal business meetings Aantal gerelateerde congressen
Branding	Media-aandacht	Bereik media-aandacht (TV + sociale media) Regionaal Nationaal Internationaal
Maatschappelijke waarde	Trots	Metten op basis van interviews
	Overlast	Metten op basis van interviews
Euregionaal bereik	Deelnemers uit Euregio	Aantal deelnemers
	Bezoekers uit Euregio	Aantal bezoekers

Afhankelijk van de aard en de omvang van het evenement dient vooraf bepaald te worden, welke indicatoren van toepassing zijn en ook hoe ze gemeten dienen te worden. Een aantal indicatoren is arbeidsintensief en veroorzaken kosten die in de begroting van het evenement moeten worden opgenomen (zoals het meten van de economische impact en de maatschappelijke waarde). Door samenwerkingsverbanden aan te gaan met kennis-/onderwijsinstellingen kunnen de kosten hiervan mogelijk verlaagd worden. Met andere woorden: het moet ook gebruiksvriendelijk blijven.

Afweging op basis van focus

Op basis van de Accentennotitie Sport en het Coalitieakkoord brengen we focus aan in de sporttakken die in aanmerking komen voor de organisatie van (inter)nationale sportevenementen. Speerpunten hierin zijn (wielrennen, paardensport) en de kernsporten (triathlon, running en handbal). Daarnaast worden incidenteel kansen geboden aan andere sporttakken die een innovatief evenement organiseren met een grote spin-off voor Limburg.

5 Sportevenementenkalender 2015 - 2024

De afgelopen jaren is duidelijk geworden dat de waarde/impact van een sportevenement positief beïnvloed wordt door de aantrekkingskracht op top- en breedtesporters en op het grote publiek. Hoe beter het topsportgehalte (op Europees/mondiaal niveau) en de kwaliteit van het evenement is en hoe sterker de breedtesport is vertegenwoordigd in het evenement, hoe groter de te realiseren spin-off is. Landelijke ervaringscijfers laten zien dat met name de evenementen op het gebied van wielersport en running hoog scoren op het punt van economische spin-off, mede door voornoemde aspecten. In Limburg neemt daarnaast de hippische sector een belangrijke positie in. Het feit dat in het provinciale sportbeleid top- en breedtesport bij de speerpunt- en kernsporten onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden, is een duidelijk pluspunt, dat in Limburg al in praktijk wordt gebracht.

Tot op heden lag de focus binnen het provinciale sportbeleid op zogenaamde reguliere Top Events en daarnaast op overige structurele en incidentele (top)sportevenementen. Hierbij waren onvoldoende indicatoren geformuleerd, waar deze evenementen aan dienden te voldoen. Bovendien lag er geen visie en overzicht van sportevenementen aan ten grondslag op basis waarvan keuzes voor het verwerven van majeure sportevenementen in de toekomst konden worden getoetst.

In de bijlage is een overzicht opgenomen met sportevenementen op basis van de speerpunt- en kernsporten. Hierin is onderscheid gemaakt tussen bestaande reguliere sportevenementen die mede de basis vormen om de betreffende sporttakken in Limburg goed te ontwikkelen en nieuwe evenementen (vb etappe Tour de France) die een grote spin-off kunnen opleveren voor Limburg.

Op het gebied van wielerevenementen bestaat er inmiddels een nauwe samenwerking met de zogenaamde Limburgse wielergemeenten. Deze gemeenten hebben de ambitie om wielerevenementen in hun gemeenten te organiseren en te ondersteunen. In het overleg van de Limburgse wielergemeenten is derhalve een meerjarige

ambitiekalender van wielerevenementen opgesteld die door deze gemeenten en de Provincie worden ondersteund. Wat betreft de Provincie gaat het hier met name om de grotere internationale wielerevenementen.

De samenwerking met de wielergemeenten heeft er daarnaast in geresulteerd dat ook gezamenlijk wordt geïnvesteerd in een Limburgs Wielersfonds. Dit wordt ingezet voor breedtesportstimulering, talentontwikkeling en de coördinatie van wielerevenementen. Het uitgangspunt bij het ondersteunen van wielerevenementen is dat de Provincie en de gemeenten een zelfde bedrag ter beschikking stellen. De omvang daarvan is afhankelijk van de aard van het evenement. Wielerevenementen in gemeenten die niet aangesloten zijn bij de Limburgse wielergemeenten, worden niet ondersteund door de Provincie.

Het is niet vanzelfsprekend dat de bestaande evenementen, zoals opgenomen in de bijlage, in de toekomst ondersteund zullen blijven. Alle evenementen zullen getoetst worden aan het nieuwe afwegingskader, op basis waarvan tevens de bestaande subsidieregels zullen worden aangepast.

In de ondersteuning gaan we uit van een afbouwscenario over enkele jaren tot een aanvaardbaar provinciaal basisniveau. Hiermee stimuleren we dat overige partners en de directe omgeving sportevenementen mede omarmen. Daarmee creëren we tevens ruimte voor nieuwe initiatieven.

In antwoord op artikel 38 vragen van de heer Kockelkorn (PvdA) en heer Prevoo (SP) inzake de Tour de France en op basis van de vastgestelde Accentennotitie Sport en het Coalitieakkoord, wordt onderzocht of er daarnaast selectief nieuwe majeure (inter)nationale sportevenementen geworven kunnen worden.

In zijn advies geeft de heer Atsma de aanbeveling om een keer in de 10 jaar te trachten om een WK Wielrennen op de weg en/of een Tour de France aankomst in Limburg te laten plaatsvinden.

Als aandachtspunt hierbij wordt genoemd dat de

lobby voor dit soort sportevenementen de komende jaren kwalitatief op niveau moet blijven.

Samenvattend wordt ingezet op het verwerven van een etappefinish van de Tour de France en wordt daarnaast onderzocht of er mogelijk nog andere/ nieuwe majeure top(wieler)sportevenementen aan de orde zijn voor Limburg.

Randvoorwaarden

Als randvoorwaarde voor participatie in mogelijk nieuwe majeure sportevenementen geldt dat deze op inhoudelijke en financiële haalbaarheid worden

getoetst. Belangrijk hierbij is om in een vroeg stadium het bedrijfsleven en gemeenten hierbij te betrekken, waarbij hun bereidheid om financieel te participeren wordt onderzocht om risico's te verminderen. Daarnaast geldt als randvoorwaarde dat een nieuw majeur evenement moet voldoen aan de criteria van Mulier.

Bij incidentele nieuwe evenementen dient ook zorgvuldig onderzocht te worden welke partij primair verantwoordelijk is voor de organisatie, aangezien in zo'n geval een organisator - in tegenstelling tot bij bestaande evenementen - veelal nog niet aanwezig is.

foto Cor Vos/Team Giant Alpecin

Bijdrage 2015 op basis van vigerend beleidskader sport			
Sporttak	Datum 2015	Evenement	Bijdrage Provincie 2015
Wielersport		Etappe Tour de France	€ 0,00
	19/Apr	Amstel Gold Race	€ 25.000,00
	14/Aug	Eneco Tour Sittard	€ 25.000,00
	15/Aug	Eneco Tour Heerlen	€ 17.500,00
	4/Apr	Volta Limburg Classic	€ 15.000,00
	18/Oct	Cyclocross Valkenburg	€ 10.000,00
	21/Feb	Cyclocross Heerlen	€ 10.000,00
	5/Sep	Holland Ladies Tour Gennep	€ 10.000,00
	3/May	Drielandenomloop	€ 4.500,00
	19/Jun	ZLM Toer Buchten	€ 10.000,00
	14/Jun	Ronde van Limburg	€ 10.000,00
	6/Sep	Kernenomloop Echt	€ 10.000,00
	14/May	Olympia's Tour Beesel	€ 10.000,00
	25/May	Districts- en Regiokampioenschappen Stein	€ 3.000,00
		Subtotaal	€ 160.000,00
Paarden-sport	1-Nov	JIM	€ 115.000,00
	19-Apr	Menwedstrijden Horst	€ 30.000,00
	10-May	Samengespannen Evenementen Castenray	€ 15.000,00
		6 Limburgse Kampioenschappen KNHS	€ 20.000,00
	22-Mar	Citypolo	€ 15.000,00
		Subtotaal	€ 195.000,00
Triathlon	2/Aug	Iron	€ 100.000,00
	21/Jun	Triathlon Stein	€ 15.000,00
	31/May	Triathlon Weert	€ 15.000,00
		Subtotaal	€ 130.000,00
Running	22-Mar	Venloop Venlo	€ 15.000,00
	26-Apr	Cityrun Roermond	€ 10.000,00
	19-Apr	Familieloop Sittard	€ 5.000,00
	29-Mar	Parelloop Brunssum	€ 15.000,00
	18-Jan	Abdiycross	€ 10.000,00
		Subtotaal	€ 55.000,00
Handbal	28-Dec	Limburgse Handbal Dagen Sittard	€ 35.000,00
		Limburgse Jeugd Handbal Dagen	
	13-Sep	Panningen	€ 15.000,00
		Subtotaal	€ 50.000,00
		Algeheel totaal	€ 590.000,00

Uitkomst en conclusies bijeenkomst
provinciaal sportbeleid

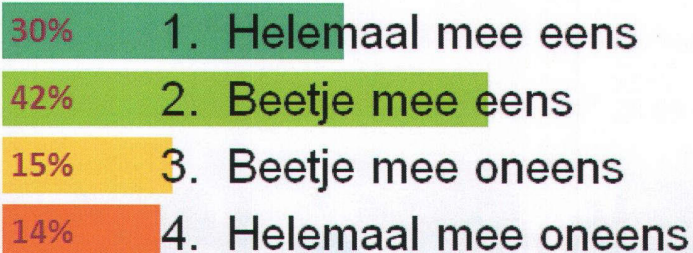
BIJLAGE 4

1. Het economisch effect van een evenement dient het belangrijkste criterium te zijn voor de Provincie Limburg om te besluiten een evenement al dan niet te subsidiëren.

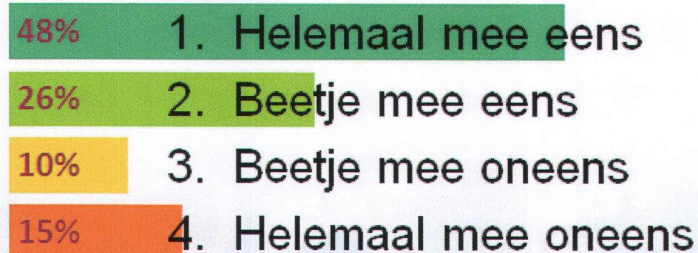
Conclusie: Men is hierover enigszins verdeeld. Economisch effect zou niet (alleen) leidend moeten zijn. Ook andere sociaal/maatschappelijke effecten zijn minstens zo belangrijk (gezondheid is ook economie). Bovendien is het economisch effect moeilijk meetbaar. Grote evenementen zijn optelsom van kleine evenementen (breed sportklimaat ontwikkelen)!

2. Alleen bij bovenlokale / provinciale accommodatievraagstukken heeft de Provincie Limburg een toegevoegde waarde.

Conclusie: Men is het overwegend eens met de stelling. Lokale accommodatievraagstukken zijn des gemeenten. Echter, de Provincie kan op lokaal niveau ook belangrijk zijn als verbinder ('smeermiddel') op partijen vanuit een vernieuwende visie bij elkaar te brengen. Wel degelijk ook een meerwaarde van/voor de Provincie. Met name op het gebied van duurzaamheid(svraagstukken) wel een belangrijke rol voor Provincie

3. De Provincie Limburg heeft een cruciale rol om Limburgers in beweging en gezond te krijgen

Conclusie: Men is het hier veelal mee eens en stelt dat een integrale aanpak de sleutel tot succes is (ook de vrijwilligers). Het woord 'cruciaal' wordt wel betwist. Verantwoordelijkheid ligt bij bonden/verenigingen, gemeenten, ouders etc. Provincie heeft een rol in het totaal. Belangrijk dat de Provincie partijen bij elkaar brengt, dat is cruciaal. Hoeft niet altijd met geld/subsidie. Tevens kan de Provincie de 'normen en waarden' stimuleren/promoten.

4. De Provincie Limburg heeft toegevoegde waarde bij sport en bewegen in het primair en secundair onderwijs.

Conclusie: Men is het voornamelijk eens met de stelling en stelt dat afstemming tussen de partijen belangrijk is. Primaire rol ligt bij onderwijs. De Provincie wel als belangrijke en slimme 'katalysator'. Ook wordt nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de afstemming/coördinatie van alle (regionale) initiatieven die op het onderwijs afkomen (GfG Kids, sportimpuls, eigen initiatieven etc). 'Landelijk' is vaak te ver weg.

5. De Provincie Limburg dient vooral te investeren in de belangrijkste speerpuntsporten (wielrennen en paardensport).

Conclusie: Men is het hier zeer mee oneens. Men is van mening dat er breed geïnvesteerd moet worden in meerdere sporten. Belangrijk is dat helder is wat je met sport wil bereiken (visie). Genoemd wordt dat wielrennen en paardensport het al 'goed hebben' en dat er al veel geld omgaat in die sporten. Belangrijk is om de verbinding tussen topsport/talentontwikkeling en breedtesport te blijven gebruiken. Het een kan niet zonder het ander. Ter discussie wordt de indeling en keuze voor speerpunt, kern- en kanssporten gesteld.

6. Het stimuleren van de breedtesport is vooral een taak van de lokale partijen (gemeenten, verenigingen, etc).

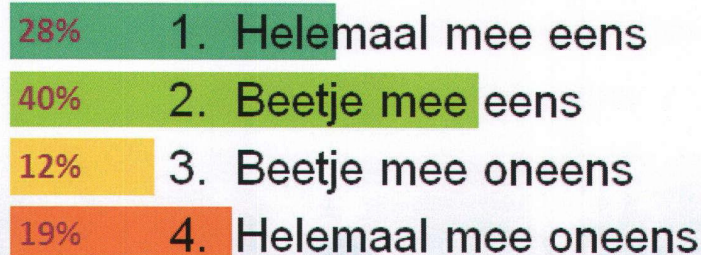
Conclusie: De meningen zijn hierover verdeeld. In het algemeen is met het hierover eens. Echter de Provincie heeft een belangrijke verbindende rol (topsport is onlosmakelijk verbonden met breedtesport!). De Provincie kan bovendien vanuit een visie sturen op initiatieven en faciliteiten. Ook wordt opgemerkt (in relatie tot stelling 1) dat geïnvesteerd zou moeten worden in (breedte)sport vanwege het maatschappelijk belang en niet vanwege het economisch belang.

7. Topsport levert een grote bijdrage aan de innovatie en kennisontwikkeling in Limburg.

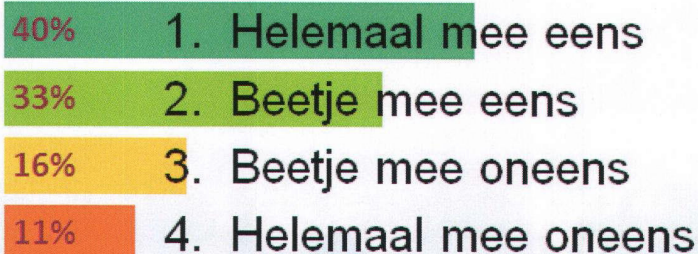
Conclusie: Men is het hier overwegend mee eens. Verder heeft er geen discussie over plaatsgevonden.

8. De overheid dient vooral te investeren in (top)sportclubs die fuseren of gaan samenwerken binnen bijvoorbeeld een omniclub (open club gedachte).

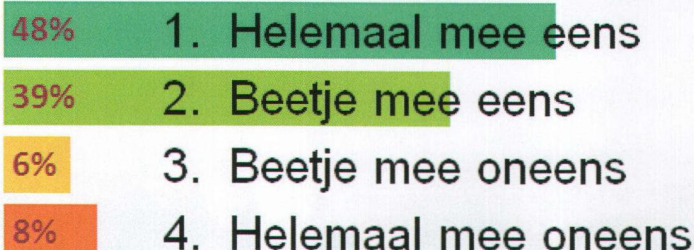
Conclusie: Met is het hier overwegend mee eens. Naast de gemeente dient ook de Provincie deze initiatieven te steunen. De Provincie moet ook verenigingen en vrijwilligers blijven steunen, waarbij de Provincie de basis kan leggen/stimuleren voor onder andere brede samenwerking. Betere samenwerking kan zorgen voor betere verdienmodellen.

9. Vanwege de toenemende vergrijzing moeten zoveel mogelijk Limburgse sportverenigingen bewegen voor senioren gaan aanbieden.

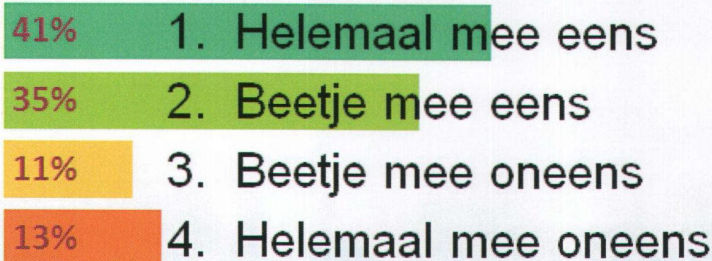
Conclusie: Men is het zeer mee eens met deze stelling en ziet vooral kansen liggen, ook voor gemeenten. Maar verenigingen 'moeten' niks. Het is vooral een taak van de burger/maatschappij zelf. Beweging voor de senioren biedt mogelijk ook kansen voor innovatieve thuis bewegen.

10. De Provincie Limburg dient actief het kader van verenigingen te versterken / ondersteunen aangezien de vrijwilligers binnen het verenigingsleven onder druk staan.

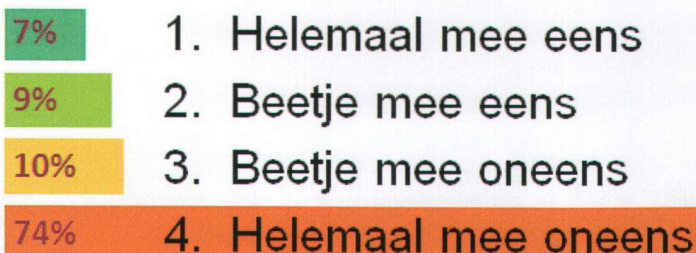
Conclusie: Men is het hier zeer mee eens en acht veel waarde aan een goed kader. Een kaderopleiding zou mogelijk een (rand)voorwaarde kunnen zijn voor de bonden om subsidie te ontvangen. Hier is een directe link met train de trainer. Een ander argument luidt als 'krachtige verenigingen met goede bestuurders kunnen het zelf'.

11. Het stimuleren van topsport en topsportverenigingen is een rol van de Provincie Limburg.

Conclusie: Men is het hier mee eens en ziet de rol van de Provincie als een katalysator/coördinator (vanuit oogpunt van branding/innovatie). De landelijke ontwikkelingen zijn vaak ook 'een brug te ver'. Echter, ook wordt gezegd dat topsport(verenigingen) een rol is van de sport(bonden) en niet van de overheid/Provincie.

12. De Provincie Limburg dient alleen talenten te ondersteunen die actief zijn binnen een speerpuntsport.

Conclusie: Men is het er duidelijk niet mee eens. Men vindt ondersteuning van enkel speerpuntsporten te beperkt en ziet ondersteuning liever terug in meerdere sporten (breed inzetten). Dit haakt aan bij de lijn van Topsport Limburg die (top)talenten ondersteunt die andere sporten beoefenen dan speerpunt-, kern- en kanssporten.

13. De Provincie Limburg bemoeit zich te veel met de uitvoering van sportzaken.

- 16% 1. Helemaal mee eens
13% 2. Beetje mee eens
32% 3. Beetje mee oneens
40% 4. Helemaal mee oneens

Conclusie: In het algemeen is met het hier duidelijk niet mee eens. Men vindt het belangrijk dat de Provincie zich met de uitvoering blijft bemoeien. Dit met name vanuit een faciliterende, verbindende en aanjagende rol. Dit hoeft niet door letterlijk zaken uit te voeren, maar in minstens de uitvoering heel goed te faciliteren.

14. De Provincie Limburg moet er voor zorgen dat er 1 uitvoeringsorganisatie / portal voor (top)sportondersteuning in Limburg komt.

- 36% 1. Helemaal mee eens
29% 2. Beetje mee eens
16% 3. Beetje mee oneens
18% 4. Helemaal mee oneens

Conclusie: Hier is men het mee eens. Er is momenteel te veel management en er zijn veel verschillende intermediairs. Of er 1 uitvoeringsorganisatie moet komen bestaat nog wel twijfel. In ieder geval minder en effectiever. Het zou wel goed zijn om in ieder geval de back-office meer te gaan delen.

15. Het is de taak van de gemeentelijke overheid mensen met een beperking te faciliteren met op de deelnemer afgestemde bewegingsactiviteiten, toegankelijke accommodaties / faciliteiten (vervoer), zodat deze in staat gesteld wordt om ook te kunnen sporten en bewegen.

- 45% 1. Helemaal mee eens
34% 2. Beetje mee eens
11% 3. Beetje mee oneens
10% 4. Helemaal mee oneens

Conclusie: Hier is men het mee eens, omdat dit gezien wordt als een taak van de overheid. Er vindt wel nog discussie plaats over de rol van de Provincie dan wel de gemeentelijke overheid (regionaal versus lokaal). In een separate bijeenkomst over gehandicapteninfrastructuur zal hier verder op worden ingegaan.

Extra vraag 1: Wat vindt u het belangrijkste? (inhoud) Kies er maximaal 3

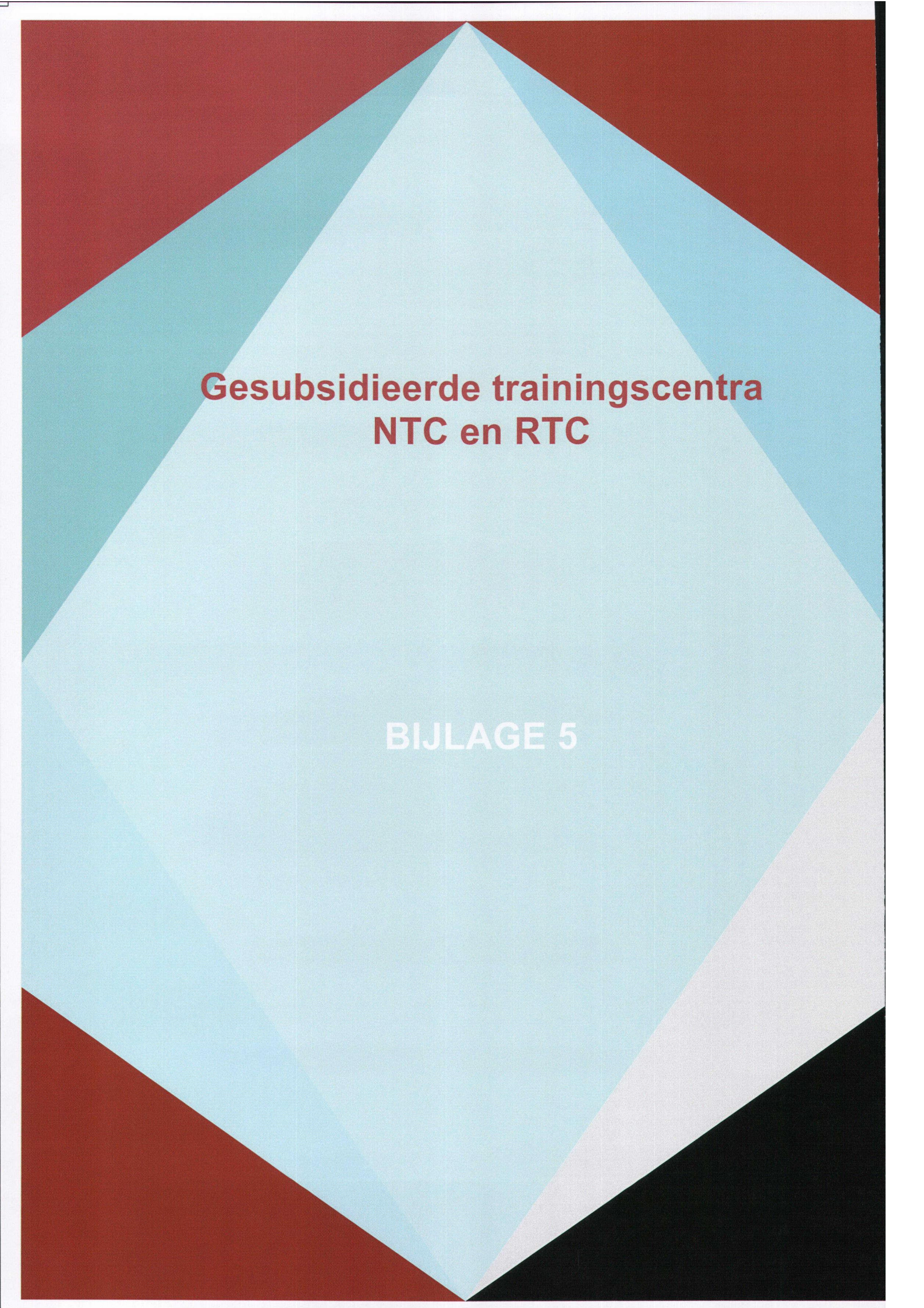
26%	1. Topevents
64%	2. Breedtesportprogramma's
51%	3. Talentontwikkeling
51%	4. Verenigingsondersteuning
24%	5. Sport-zorg programma's
33%	6. Multifunctionele accommodaties
19%	7. Topsportverenigingen
26%	8. Versterken onderwijs

Conclusie: Als men echt moet kiezen wat de Provincie zou moeten oppakken (prioriteit) vindt men het meest belangrijk: breedtesportprogramma's, talentontwikkeling en verenigingsondersteuning. We realiseren ons wel dat de keuze erg afhankelijk is van de 'kleur' van de zaal. Opgemerkt wordt dat het lastig is dit te kiezen omdat er samenhang bestaat tussen de genoemde items. Ook wordt gezegd dat topsportevenementen zonder 'nalatenschap' niet ondersteund zouden moeten worden door de Provincie. Dit toont ook de overlap/relatie aan tussen de items 1, 2 en 4.

Extra vraag 2: Wat vindt u het belangrijkste? (rol) Kies er maximaal 2

46%	1. Verbinden
36%	2. Beleid maken
43%	3. Initiëren/aanjagen
51%	4. Subsidiëren
11%	5. Kennis delen
10%	6. Pilots / koplopers

Conclusie: Men vindt met name subsidiëren, verbinden, beleid maken en initiëren de meest belangrijke rollen van de Provincie. Interessant dat 'subsidiëren' het wint aangezien we als Provincie juist af willen van deze rol. Zelf vinden we items 5 en 6 ook juist belangrijk. Ook deze stelling lijkt erg gekleurd door het belang van de aanwezigen.

Gesubsidieerde trainingscentra NTC en RTC

BIJLAGE 5

Swolgen:

RTC Meisjesvoetbal (trainingslocatie)

Weert:

RTC Handboogschieten

RTC Basketbal

RTC Volleybal

Venlo:

RTC Handbal (trainingslocatie)

RTC Meisjesvoetbal (trainingslocatie)

Wessem:

RTC Tafeltennis

Sittard:

NTC Triathlon Olympisch

NTC Triathlon Paralympisch

KOTC Wielrennen weg/dames

KOTC Mountainbike

Handbal Academie Heren

RTC Wielrennen

RTC Handbal

RTC Meisjesvoetbal

RTC Atletiek

**GESUBSIDIEERDE
TRAININGSCENTRA
NTC EN RTC**

